Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII. Ч. 19. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 29-го СІЧНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 29, 1954. No. 19. VOL. LXII.

ЛІБЕРАЛЬНИЙ ДО НАРОДУ І КОНСЕРВАТИВНИЙ В ГОСПОДАРСТВІ—КАЖЕ АЙЗЕНГАВЕР

Вашингтон. — Президент Айзенгавер на пресовій конференції окреслив свій уряд як „ліберальний у відношенні до людей і консервативний у господарських справах". Тим способом президент з обуренням відкинув твердження деяких демократичних політиків, що його уряд продовжує політику „Нового Розподілу", як це дехто думав після послання президента до народу про Стан Унії. Окреслюючи свою політичну лінію як посередню між лібералізмом і консерватизмом, президент одночасно заявив, що не все те, що здійснював „Новий Розподіл" під час урядування демократів було зле для країни. Президент прив'язує велику вагу до своєї заяви в цій справі і дозволив журналістам дослівно зацитувати його слова. „Якщо в цій гуманній країні, - казав през., уряд гуманно відноситься до людей, то люди, які творять цей уряд, переконані, що їх можна називати лібералами, але коли ми діємо в господарських справах у цій країні, то — переконані, що ми консерватисти".

Подорожчання кави

В справі подорожчання кави в ЗДА, яке турбує все населення, президент повідомив, що вже протягом кількох днів Федеральна Торговельна Комісія веде слідство в справі причин, які викликали піднесення цін на каву. Ця комісія перебуває в постійному зв'язку з департаментом справедливости, і кожної хвилі може потягнути до карної відповідальности осіб, які завинили в цій справі. Голова комісії Едвард Ф. Гаврі повідомив, що хоч і були морози в Бразилії, які знищили кавові плянтації, але все ж таки існують деякі познаки, що на підвишку цін на каву має вплив і спекуляція деяких гуртівників, що займаються довозом кави. Комісія має скласти звіт про свою працю. Справою подорожчання цін на каву цікавляться і конгресові комісії, а споживачі починають бойкотувати каву і переходять до чаю. Бразилійський консул пропонує америк. господиням, журналістам, конгресменам і робітникам поїхати до Бразилії і переконатися на місці, що причиною браку кави є мороз, який знищив кавові плянтації.

Толеранція для вояків

Президент відповів і на запит, що він думає про арештування капраля Едварда С. Дікенсона, який відмовився вертатися до ЗДА, а пізніше змінив свою думку і повернувся до цієї країни. Айзенгавер сказав, що його заскочило арештування Дікенсона на наказ Команди Армії, і що він конферував вже в цій справі з секретарем оборони Вилсоном, який дбатиме про те, щоб цього бувшого комуністичного полоненого судили справедливо. При цій нагоді президент згадав про євангельську притчу про блудного сина, і закликав до толеранції та вирозуміння в подібних справах.

Гонорове і безчесне звільнювання державних урядовців.

Журналістка Сара Мек Клендон запитала президента в справі звільнювання державних урядовців. Айзенгавер заявив у цій справі, що він звелить прослідити внесок, щоб і державних урядовців звільнювано таким способом, як це діється в Армії, яка звільнює своїх вояків „гонорово" і „безчесно". Президент додав, що добре було б, щоб ті державні урядовці, які чесно виконували свої обов'язки, діставали про це посвідки, коли залишають свої пости, і щоб не давати таких посвідок тим, що безчесно поводилися на своїх урядах.

Інші справи на пресовій конференції

Президент відповідав і на запити в інших справах, які видвигали журналісти. 1. Він заявив, що вважає за привілей вітати в ЗДА, як свого гостя президента Туреччини, яка стала модерною державою і є приятелем ЗДА. 2. В справі конгресмена Роберта Л. Кондона президент заявив, що він має право очистити себе від неоправданих закидів у комунізмі. 3. Президент гадає, що таки прийде до компромісу в справі пропозицій Брікера. 4. Президент підтримав становище Джана Ф. Доллеса на Берлінській конференції.

СЕН. ДЖОРДЖ ЗЛАГІДНЮЄ БРІКЕРІВ ВНЕСОК

Вашингтон. — За п'ять хвилин після того, як Сенат почав дискусію над пропозицією сенатора Джана Брікера обмежити права президента укладати мирові договори, демократичний сенатор Волтер Ф. Джордж подав свою пропозицію у цій самій справі. Це було несподіванкою для всіх, і республіканський провідник Сенату Вільям Новленд стримався від внесення своєї компромісової пропозиції. Сенатор Джордж злагіднює пропозицію Брікера, стилізуючи її так, щоб не могло бути сумнівів, ніби кожний окремий стейт мав би право уневажнити мировий договір, що його уклав президент ЗДА. Пропозиція Брікера звучала так: „Договір стає дійсним внутрішнім законом ЗДА тільки через законодатний акт, який зробить його правочинним". А сен. Джордж виправив її в такий спосіб: „Міжнародне порозуміння, інше ніж договір, стає дійсним внутрішнім законом ЗДА тільки через ухвалу Конґресу". Ця поправка пропозиції Брікера усуває можливість „вета" окремого стейту проти мирового договору і підкреслює ту обставину, що президент не може порушити Конституцію ЗДА, укладаючи договори або порозуміння з іншими державами. Сен. Джордж заявив, що він розмовляв із президентом у справі своєї пропозиції, але не сказав, яке становище зайняв Айзенгавер у цій справі. Демократичні сенатори не дуже вдоволені з пропозиції свого південного колеґи, а республіканці дали взяти ініціятиву в цій справі демократичному сенаторів і, який має великий вплив у Сенаті. Сенатор Брікер відкинув пропозицію сен. Джорджа і обстоює далі свою пропозицію.

21 ґарматних стрілів привітало президента Туреччини у Вашинґтоні

Селяль Баяр, 70-літній президент Турецької Республіки, прилетів особистим літаком президента Айзенгавера „Колюмбіна" з Ню Йорку на військове летовище у Вашинґтоні, де його привітала делеґація найвищих офіційних американських чинників під проводом віце-президента Ніксона і шефа об'єднаних військових штабів адмірала Радфорда. Згідно з церемоніялом для голов чужинецьких держав, турецького президента привітала сальва 21 гарматних стрілів і почесна гвардія, зложена з вояків усіх родів зброї. Президент Айзенгавер ждав свого високого турецького гостя перед Білим Домом, і коли турецький президент висів з авта, Д. Д. Айзенгавер зійшов швидко зі сходів йому назустріч і перший привітав сердечними словами в імені американського народу. У відповідь Селяль Баяр висловив свою вдячність і радість за запрошення, що його дістав був від „великого вояка і державного діяча" Айзенгавера і за сердечне прийняття, з яким зустрівся в Америці від першого свого кроку на американській землі.

Сенатська комісія прийняла закон про надання права стейту Гаваям

Вашинґтон. — Сенатська Комісія Внутрішніх справ більшістю 12 до 3 голосів прийняла закон про надання прав стейту ЗДА — Гаваям. Комісія залишила свій попередній проєкт, і погодилася голосувати окремо за правом стейту для Аляски, що має відбутися 4 лютого. Окрема підкомісія підготовляє вже в цій справі внесок. На початку цієї сесії республіканці бажали надати право стейту тільки Гаваям, де при уряді республіканська більшість, — але тепер прийшло до компромісу між обома партіями, і права стейту дістануть і Аляска і Гаваї, збільшаючи число стейтів ЗДА до 50.

Великі маневри для вишколу в атомовій обороні

Вашинґтон. — Команда Армії повідомила, що цього року в квітні і травні відбудуться великі маневри в Північній Каролайні, в яких вояки будуть вишколюватися, як послуговуватися атомовою зброєю, керованими стрільнами та іншою зброєю. Армія повідомляє, що на цих військових вправах будуть стріляти з 280-міліметрової гармати, яка надається для звичайних і атомових стрілен. В тих військових вправах братимуть участь коло 60,000 вояків в околиці Фт. Бреґкеми Меколл.

Рутер проти запропонованих Айзенгавером змін в законі Тефта-Гартлі

Вашинґтон. — Голова Конґресу Індустріяльних Організацій Волтер Рутер зізнавав перед Сенатською Комісією Праці в справі 14, запропонованих президентом Айзенгавером, змін у робітничому законі Тефта-Гартлі, — і заявив, що уряд не дотримав „солодких" обіцянок і своїми змінами ще „погіршує цей закон". Рутер — це перший свідок що зізнавав проти проєкту Айзенгавера і сенатора Александра Смита. Він казав, що законопроєкт сен. Смита не усуває із закону Тефта-Гартлі тих постанов, які були звернені проти робітничих спілок, тільки „додає ще нові". Загальна постанова теперішнього уряду до робітничих справ — це „милозвучно узагальнювати і ставити конкретні протиробітничі пропозиції." Рутер виступив проти проєкту Айзенгавера, щоб робітники голосуванням під урядовим доглядом вирішували потребу страйку. Він назвав цей проєкт засобом до ломання страйків та зворотом до реакційности, що підтримує підприємців проти робітників.

● **Дім в Лондоні,** де Д. Д. Айзенгавер дуже часто перебував в 1942-44 рр., і де він складав пляни другого альянтського фронту, продано англійському бизнесменові для приватного вжитку.

ДОДАТКОВОЮ КАТОРГОЮ ОБХОДЯТЬ ПЕРЕЯСЛАВ В УКРАЇНІ

З нагоди 300-річчя Переяславської угоди, Москва заставляє населення України до ще більшої каторги, змушуючи людей „перевиконувати пляни" продукції. На фото, зроблене в останньому Ричардом Елденом, одному з сімох редакторів студентських газет, що відвідали Совєтський Союз, видно дві обвантажені жінки на вулиці Одеси.

ПЕРЕЯСЛАВСЬКІ СВЯТКУВАННЯ В СОВЄТСЬКОМУ СОЮЗІ ТРИВАЮТЬ

ГОЛОВНІ УРОЧИСТОСТІ ВІДБУДУТЬСЯ В ТРАВНІ; ПРОТИРІЧЧЯ МІЖ ПРОПАГАНДОЮ І ДІЙСНІСТЮ

(ЛЛ). — Святкування в СССР 300-ліття Переяславського договору не закінчилося в день його підписання, 18 січня, а триватиме до травня. У травні відбудуться головні урочистості. На травень в Москві запляновано ювілейну сесію Верховної Ради РСФСР, а в Києві таку ж сесію Верховної Ради УССР. Президія Академії Наук СССР скличе зібрання академії, присвячене 300-літтю „возз'єднання" України з Росією. В Києві відбудеться ювілейна сесія Академії Наук УССР. В травні в Києві відбудеться військова парада і „демонстрація трудящих." Будуть випущені поштові марки і нагрудний значок. Академія Наук СССР випускає в трьох томах збірник документів під назвою „Возз'єднання України з Росією". Рада Міністрів СССР постановила спорудити в Москві монументальний пам'ятник на честь возз'єднання. — Рада Міністрів України постановила „розпочати в 1954 році будівництво нового будинку Київського університету імени Шевченка." По селах і містах республіки в травні будуть влаштовані масові гуляння.

До місяця травня на території СССР в різних формах вестиметься пропаґанда „дружби народів". Совєтська преса друкує повінь матеріялів, присвячених цій „дружбі і возз'єднанню".

12 січня совєтські часописи надрукували „Тези про 300-ліття возз'єднання України з Росією (1654-1954 рр.), схвалені Центральним Комітетом Комуністичної партії Совєтського Союзу". Ці тези, що заповнюють дві сторінки газетного формату, містять в собі переказ української історії в тенденційно-фальшивому насвітленні. В кожному абзаці повторюються ті ж самі фрази про прагнення українського народу об'єднатися з російським.

Тези уперто доказують, що Україна є „самостійною соборною державою". Там написано: „Після возз'єднання всіх українських земель Совєтська Україна стала однією з найбільших держав Европи. УССР нараховує тепер більше як 40 мільйонів населення... В грудні 1922 року на першому всесоюзному з'їзді совєтів на ґрунті добровільности і рівноправности совєтські республіки об'єдналися в СССР із збереженням за кожною союзною республікою суверенних прав самостійної держави, що має свої вищі органи влади, свою територію, свою конституцію, своє законодавство". 14 січня „Правда" в передовій статті повторює це твердження: „З братерською допомогою (український народ) добився здійснення своєї вікової мрії — створення дійсно вільної, суверенної, національної держави..."

Ще жодне совєтське святкування (хібащо сімдесятліття Сталіна) не було таким довгим і не набирало такого велетенського розмаху. Відзначення 300-ліття Переяславського договору було пляноване ще за життя Сталіна. З того часу в Кремлі відбулися великі події. Його сьогоднішні господарі не в стані звести кінці з кінцями і опанувати ті протиріччя, які витворює підсовєтська дійсність. Святкування Переяслава перетворюється ще в більшу небезпеку для Москви, хоч вона цим святкуванням хотіла послабити національний спротив неросійських націй. В Кремлі певно сушать тепер голови над тим, що робити з вовком, якого вони самі викликали з лісу. Цим і пояснюється продовження до травня святкувань. На той час підготовляється якась тимчасова реформа. Можливо, після введення українського гимну, прапора (червоно-блакитного) буде налагоджено „дипломатичні відносини" України з „народними демократіями" і Китаєм. Можливо, як це вже оголошено про будівництво нового будинку університету, будуть переведені якісь економічні та адміністративні реформи або створено військове міністерство, яке покищо існує на папері і яке по війні обіцяла створити Москва.

В американській, еміґраційно-російській і почасти українській пресі, що пише про переяславські святкування, — невірно інтерпретується деяка фразеологія совєтської преси. В СССР давно вже не існує терміну „великороси", коли мова йде про сьогоднішніх росіян. Підсовєтське населення знає лише росіян, як окрему націю, і ніякий інший нарід не називається російським. Совєтська преса вживає вислову „возз'єднання України з Росією", а не приєднання України до Росії.

АЛЬЯНТИ ВІДКИНУЛИ ПРОЄКТ КОНФЕРЕНЦІЇ З КОМУНІСТИЧНИМ КИТАЄМ

ДОЛЛЕС, ІДЕН І БІДО ОДНОСТАЙНО СПРОТИВИЛИСЬ ДЕМОНСТРАЦІЙНОМУ ВНЕСКОВІ МОЛОТОВА. — МОЛОТОВ ЗАПРОПОНУВАВ ДРУГУ КОНФЕРЕНЦІЮ ЩЕ ПОКИ ПЕРША НІЧОГО НЕ ПОЛАДНАЛА

Берлін. — На третьому з черги засіданні Берлінської конференції державний секретар Дж. Ф. Доллес рішуче відкинув в імені всіх трьох західньо-альянтських учасників пропозицію Молотова відбути в місяці травні конференцію 5 великодержав з участю комуністичного Китаю. Доллес запевнив, що ЗДА і напевне також Франція та Англія нічого не мають проти переговорів звичайним дипломатичним шляхом в усіх справах, що їх хоче порушити уряд СССР. У висновку своєї короткої заяви, Доллес поставив внесок — не приймати ніяких постанов щодо першої точки існуючого денного порядку (питання участи комуністичного Китаю в конференції 5 держав „для злагіднення міжнародного напруження"), а перейти до наступної точки, себто до справи Німеччини. Найважливішим арґументом Доллеса була пригадка, що цю конференцію скликано для вирішення двох головних справ: Німеччини й Австрії. Було б смішно, сказав Доллес, призадумуватися вже тепер над другою конференцією, коли теперішня конференція ще нічого не зробила в найважливіших справах, для вирішення яких була скликана. Німеччина й Австрія — це ті центральні справи в Европі, які найбільше спричиняються до сучасного міжнародного напруження. Отже, коли річ іде про зменшення того напруження, то треба говорити про Німеччину й Австрію. З комуністичним Китаєм альянти зустрінуться на політичній конференції в справі Кореї, яка є центральною точкою напруження на Далекому Сході, і де буде присутня друга найбільш зацікавлена держава — Південна Корея. З тих мотивів Доллес відкинув пропозицію Молотова. Його підтримали французький міністер Бідо і англійський міністер Іден. Бідо підкреслив, що комуністичний Китай все ще активно підтримує війну проти Франції на терені Індо-Китаю, що спричиняє великі жертви і терпіння для Франції. Як довго робить це комуністичний режим Китаю, так довго Франція не може засідати з ним за одним столом в справах міжнародної політики. Хай перестане це робити, тоді Франція перевірить своє становище. Подібне становище зайняв також міністер Іден.

Особлива позиція Франції на Берлінській конференції

Берлін. — Політичні обсерватори й спеціяльні кореспонденти закордонної преси, які з'їхалися у зв'язку з Берлінською конференцією, одностайно стверджують, що найсильнішу позицію на конференції має делеґат Франції Жорж Бідо, на відміну від його ролі на Бермудській конференції. Діється це тому, що і Молотову і двом західнім представникам (Доллесові й Іденові) залежить на присєднанні собі Франції. Загально відомо, що найголовнішою ціллю приїзду Молотова на конференцію до Берліну є не бажання миру в Европі й у світі, а бажання розколоти Захід відтягненням Франції від европейського оборонного пакту. Розуміючи, що на конференції, яка стосується справи Німеччини, найбільший голос повинна мати Франція, державний секретар Доллес висунув на перший плян французького міністра закордонних справ, дозволяючи йому першому сформулювати становище всіх трьох західніх альянтів і потім комплімєнтуючи його у власному своєму виступі. Це ставить французьку делеґацію, хоч у почесну, але й незручну ситуацію, бо — мовляв — ЗДА хочуть, щоб не вони, а Франція сказала Совєтам „ні".

Австрія хоче ввійти в Раду Европи

Відень. — Не зважаючи на становище Молотова, що зв'язування Австрії з Европою означає у практиці наближення її до нової злуки з Німеччиною, — обидві австрійські керівні й коаліційні політичні партії, християнсько-народна і соціял-демократична, закликали уряд перевірити умови вступу Австрії до Ради Европи. Статут Ради Европи дозволяє її членам не займатися проблемами збросння чи роззбросння, і тому австрійські прихильники участи Австрії в Раді Европи твердять, що вона надалі залишиться осторонь будь-якого військового бльоку чужих держав.

Прокомуністичні неповоротці від'їхали до Північної Кореї

Токіо. — 325 південних корейців, 21 американець і 1 англієць від'їхали до Північної Кореї. Комуністи формально перебрали їх від Невтральної Комісії, як своїх полонених і вони далі рахуються воєнно-полоненими, що ніби мають чекати на вирішення своєї долі найближчою політичною конференцією в справі Кореї. Американські військові чинники розпочали процедуру, що веде до безчесного скреслення з військових реєстрів 21-го недавнього ще вояка американської армії.

Зменшилося число безробітних, що мають право на допомогу

Вашинґтон. — З урядових джерел повідомляють, що в останньому тижні, який скінчився 23 січня, дещо зменшилось число осіб, які мають право на допомогу для безробітних. Це — перше зменшення кількости безробітних від жовтня минулого року. Департамент праці повідомляє, що на день 9 січня кількість осіб, які зголосилися по допомогу для безробітних становило 1,951,000. Це найвище число від травня 1950 року, і воно становить 5.5 відсотка всіх забезпечених робітників. Забезпечення від безробіття охоплює коло 36 мільйонів робітників (на 60 мільйонів робітників у ЗДА). Впродовж одного тижня (від 11 до 16 січня) 444,800 осіб подали заяви на допомогу для безробітних, це значить на 24,100 осіб менше в порівнянні з попереднім тижнем. Число безробітних в цьому тижні зменшилося в 37 стейтах, але надвишка в решті 11 стейтах не спричинила більшої різниці в загальному числі безробітних.

В АМЕРИЦІ

● **Гелікоптери** розвезли листи до Бріджпорту, Стемфорду, Савт Норвоку, Нюарку, Ню Бронсвіку, Соммервіл, Бавнд Бруку, Плейнфілду, Трентону, Вайт Плейнсу, Плізентвіллу й Йонкерсу у стейтах Ню Йорк, Ню Джерзі і Коннектикат від Радіо Вільної Европи, які мають підписати міські управи і тим морально підтримати Хрестоносний Похід Волі.

● **Продаж** у департаментових крамницях в Ню Йорку обнизився на один відсоток в місяці грудні минулого року в порівнянні з цим самим місяцем 1952 року.

● **Демократичні конґресмени** твердять, що будівельна програма президента Айзенгавера менша від проєкву, що його мав покійний сенатор Роберт А. Тефт. Вони нарікають на те, що президент взагалі не радився з представниками Конґресу під час складання своєї будівельної програми, хоч її ухвалення можливе тільки при підтримці демократів.

● **Дейвід Форд** повідомив, що 23 ощадностеві союзи в Нюйоркському стейті заощадили досі 2,000,000,000 долярів. Форд заявив, що в 1953 році висота ощадности дещо обнизилася в зв'язку із збільшенням безробіття. Це саме передбачене в цьому 1954 році.

● **Будівельна програма** президента Айзенгавера не принесе нових домів великим містам, бо будувати доми вартістю до 8,000 долярів у великих містах недоцільно з огляду на відсутність відповідної площі і дорожчі кошти будови. Ці нові доми призначені для тих осіб, які в зв'язку з перебудовою міст мусіли б залишити свої дотеперішні мешкання.

„АННАЛИ" АМЕРИКАНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ ПРО „УКРАЇНУ ПІД СОВЄТАМИ"

Филаделфія. — „Аннали" Американської Академії Політичних і Соціяльних Наук опублікували в своєму виданні за січень 1954 р. довшу рецензію професора Прінстонського університету, д-ра Івана Решетаря, на видану минулого року коштом і стараннями Українського Народного Союзу книжку проф. Кларенса Меннінґа: „Україна під Совєтами". У висновку тієї рецензії стверджується, що хоч „основна і документальна студія комуністичної влади в Україні ще мусить бути написана, книжка професора Меннінґа важлива тим, що дає вартісні дані з ділянки, занедбання якої може бути дуже загрозливе". Проф. Решетар у довшій рецензії характеризує поодинокі періоди історії підсовєтської України, насвітлені в книжці проф. Меннінґа, звертаючи головну увагу на спонтанне відродження України та могутній розвиток української культури, з одного боку, і драконівські заходи московських окупантів, щоб припинити той процес при допомозі поліційного терору та народовбивства з другого боку.

Прихильну рецензію на книжку проф. Меннінґа, з підкресленням важливіших моментів з'ясованої в ній боротьби українського народу за визволення, надрукував теж „Квартальний Перегляд Книжок З'єдинених Держав".

В СВІТІ

Колишній „ас" німецької військової розвідки, полковник летунства Скорзені, який вирятував був Муссоліні, коли його схопили італійські противники під кінець другої світової війни, — дістав пропозицію викрасти за півтора мільйона долярів колишнього султана Марокко Бен Юссефа з його заслання на Корсиці. Дізнавшись про це французи, мерщій вивезли султана, правдоподібно на Мадаґаскар.

● **Моше Шерет,** новий прем'єр Ізраїлю, дістав в парляменті застереження на цьому становищі 75 голосами проти 23. Проти нього голосували посли крайньої правиці й лівиці.

● **Папа Пій XII — хворий.** Припинено всі збірні й індивідуальні авдієнції у Ватикані. Хоч в офіційному комунікаті сказано, що нема причини до алярму, недуга у зв'язку з високим віком Св. Отця — 78 літ — викликає занепокоєння в усьому католицькому світі.

● **Черчил заперечив** в англійській палаті громад, нібито він задумує резиґнувати як прем'єр Англії, як тільки вернеться Єлисавета II з своєї подорожі довкола світу. Лейбористи, хоч опозиційні до уряду, підтримують Черчила, бо воліють його, вже кволого, ніж енерґійного Ідена, що став би його наступником.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріали.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТРАГІЧНА ВЕЛИЧ

Від довгого ряду літ згадуємо у місяці січні ще й — Крути. Кожного року наша молодь дбайливо підготовляє тут „Свято Крут", згадуючи, як під цим містечком по-геройськи боровся і по-геройськи гинув цвіт українського народу — його молодь. Поправді ця молодь ще навіть не розквітла, бо ж пішла боронити Українську Державу від московського наїзника прямо з шкільної лавки, не маючи ні потрібного для цього бойового вишколу, ні відповідної зброї. Її захопив молодечий запал, зроджений в світлих днях по проголошенні Четвертого Універсалу, яким започатковано вільну і від нікого незалежну Українську Народню Республику.

Як про багато інших важливих подій, так і про Бій під Крутами, знаємо небагато. Тому кожного року читаємо по газетах, чи чуємо в промовах, ті самі описи цієї події, ті самі цитати і ті самі висновки. Навіть повторюємо раз-у-раз те саме порівняння Крутів з грецькими Термопілями, забуваючи, що в Термопілях стояли вправлені в воєнному ремеслі спартанські вояки, та ще в такому безпечному місці, яке ворог не міг здобути звичайним способом, а хіба тільки при допомозі зради, як це дійсно сталося. Та не так було з тою українською молоддю, що вихала в останніх днях січня 1918 року з Києва на нерівний бій з озброєним ворогом, щоб своїми трупами заступити йому шлях до серця України, де почала правити рідна українська влада! Тому Крутянський бій — це єдина в своєму роді подія не тільки в історії українського народу, але в цілій, нам відомій, історії світу.

Не будемо сьогодні застановлятись над трагічним питанням, чому саме в цей важливий момент не знайшлося нікого іншого, вишколеного в бойовому ремеслі, щоб заступити цю молодь під Крутами. Забере ще багато часу, поки можна буде в нас про ці речі говорити і писати спокійно, розважно й по можливості не з партійних позицій, а об'єктивно. Цей час певно прийде і триватиме дуже довго. А думаємо так тому, що живемо в країні вільного слова та вільних дослідів, і самі є свідками, як про оцінювання великих американських подій чи постатей треба не раз десятка років, щоб науково правдиво їх заналізувати. Навіть такий глибокий історик, як Вудров Вилсон, зараховував Тому Джефферсона не до „великих американців", а тільки до „великих", хоч сьогодні, як пише проф. Коммаджер, по довгих дослідах стає очевидним, що якраз „Джефферсон став символом того, що є найбільш американське духом і характером". Згадуємо про це мимохідь, тільки для прикладу, як багато треба часу культурній нації, щоб поставити у своїй історії на відповідному місці свої історичні постаті і події. Таких постатей і таких подій назбиралося у нас багато. Всі вони ще ждуть на остаточну оцінку і своє місце в історії. До таких подій належатимуть і Крути. Проте, вже нині можна твердити, що всі ці наукові досліди не змінять того, що Крути були і навіки залишаться як гимн на честь Української Молоді — тої Молоді, яка у важку годину рятувала Честь Нації. Якщо буде „історичний суд", то не над Молоддю.

Сила пориву Крутянської Молоді така велика, що вона завжди сповнюватиме серця наступних поколінь благородною гордістю і бажанням іти слідом Крутянців. Це є ірраціональне почування, якого не викоренить ніколи ніяка „логіка", ніякий „страх" за долю молодих поколінь, що не щадять своїх сил на „рішальний бій". А вже найменше може викоренити це ворог!

Крутянський бій — це бій з московським наїзником нового українського покоління, яке бачило своїми власними очима рідну Державу. Цей бій продовжує українська молодь від самих Крут по сьогоднішній день на всіх землях України. Можна припускати, що багато української молоді в Україні сьогодні навіть не знає про Крути, проте вона живе духом Крутянців. Бо якби цього не було, то чи накликала б Москва безнастанно до боротьби з „проклятими українськими націоналістами" і „бандитами", себто в першу чергу з тими, що є в рядах Української Повстанської Армії?

Частина тої нашої молоді, що живе Крутянським духом, опинилась тепер на вільній американській землі. Вона теж палає гарячою любов'ю до України, вона теж згадує з великою пошаною і гордістю Крути. Такій молоді, як і нам усім, годі в такий день нагадувати, що на нас тяжить. Це нагадує нам — у Свято Крут — саме наше серце!

ЕКОНОМІЧНИЙ ВИЗИСК УКРАЇНИ

6 січня московська „Правда" надрукувала велику статтю секретаря компартії України Кириченка, в якій він звітує Москві про останні заходи в посиленні економічної експлуатації України. Вересневий пленум Центрального Комітету компартії СССР опрацював програму „крутого піднесення сільського господарства". І от Кириченко розповідає, як в Україні здійснюється цю програму. В сільському господарстві „працює" 180 тисяч комуністів і 500 тисяч комсомольців. Ці дармоїди наглядають над працюючим населенням, під їхнім наглядом „виконується зобов'язання перед державою", тобто відбирається сільсько-господарську продукцію.

З статті Кириченка видно, що пропагандивні заяви про ентузіястичну працю підсовєтських рабів нічого не варті. Партія не вірить українському селянству. Але щоб примусити його працювати, а плоди праці забирати для держави, потрібна колосальна партійна мережа. З Києва у „відсталі" райони послано 4,550 комуністів. Вони працюють секретарями районових комітетів партії, секретарями партійних організацій колгоспів, тракторних станцій. 1922 особи з цього числа працюють на „інших посадах". Що це за інші посади в партійно-державній системі? Це — поліційно-терористичний апарат, без якого комуністичні наганяйли не добилися б виконання українським селянством „зобов'язань перед державою".

Одночасно з переміщенням партійних кадрів з великих міст у районі центри відбулося переміщення партійців з районних центрів у колгоспи, радгоспи та машинно-тракторні станції. Як зазначає Кириченко, „райкоми партії підібрали й вислали з районних центрів 4428 комуністів на підкріплення партійних організацій колгоспів, МТС і радгоспів". З цього числа 1179 комуністів „обрано" головами колгоспів. За статутом колгоспів, колгоспники обирають голову колгоспу з-поміж себе на загальних зборах. Тепер цим колгоспникам присилають з міст комуніста, який ніколи в колгоспах не працював і якого колгоспники „вибирають" собі на голову. Це має бути підібрано 3130 таких кандидатів на голів колгоспів.

Україна є головним постачальником сільсько-господарської продукції для всього СССР. Індустріяльні центри Москва переносить у менш загрожені центральні райони, бо, на випадок війни чи інших яких несподіванок, українська промисловість була б відразу для неї втрачена. Тому значення України, як продуцента сільсько-господарської сировини, ще більше зросло. Це видно з статті Кириченка. З неї також ясно видно, з яким недовір'ям ставиться Москва до українського населення. В найглибші її закутини вона посилає своїх вірних людей. Всі ділянки суспільного життя України підпорядковані партійній політиці „крутого піднесення сільського-господарства". Навіть відряджений з Москви на пленум спілки українських письменників у Київ (25-27 листопада мин. року) російський письменник Симонов радив українським авторам подумати над тим, „як своїм художнім словом допомогти партії і народові здійснити історичну програму піднесення народного добробуту". Під тон йому, як „менший брат", Корнійчук говорив, що „... гірко усвідомлювати що ми, драматурги, у своїй творчості не помітили тих подій і проблем, які знайшли своє відображення в постанові вересневого пленуму ЦК КПСС і в доповіді Н. С. Хрущова".

Як відомо, серпнева „історична програма" головним завданням ставить круто піднести сільське господарство і за три роки зліквідувати недостачу картоплі для населення та худоби. (Л Л)

Микола Чубатий

ПОЛІТИЧНО-ІДЕОЛОГІЧНЕ ПІДЛОЖЖЯ ПЕРЕЯСЛАВСЬКОЇ УГОДИ 1654 Р.

III.

Вже в 16-ому столітті православні українці в боротьбі з напором латинства у відокремлених випадках шукали матеріяльної допомоги в одновірній православній Москві. Від такої допомоги не відмовлялися навіть львівські ставропигійські братчики. Зорганізування московського патріярхату (1589) з виразною ідеєю місією Третього Риму будило заінтересування в Москві православними в Польщі. Одначе незабаром після того почалася Велика Московська Смута, що на двадцять років спаралізувала всяку активність Москви поза межами розбитої московської держави. Тому в релігійній боротьбі, що розгорілася по Берестейській унії між унійтами та православними на Україні й Білорусі після 1596 року, Москва не брала ніякої участи і вважалася в цій боротьбі таким безвартісним чинником, що православні українці політично займали становище противомосковське. Не хто інший, як протектор православних в Польщі гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний з загонами українських козаків підходив під саму Москву в інтересах польської експансії в Московщині. Ситуація почне мінятися після смерти Сагайдачного (1621).

Перші українські москвофіли

У Москві приходить до стабілізації по виборі нового царя Михаїла Романова. Батько нового царя, рівночасно московський патріярх, грає величезну ролю в політиці Москви. Саме в цьому часі завогнення релігійної боротьби в Україні досягає найвищого рівня (біля 1623) на тлі боротьби за леґалізацію Польщею української єрархії, встановленої 1620 року під протекторатом Сагайдачного та козаків. Не стало леґаліста гетьмана Сагайдачного, так в Україні серед нижчого духовенства та козацької черні появляються виразні ознаки опінтування на допомогу Москви. Речником орієнтації на Москву стає єпископ Курцевич та непогамований, імпульсивний протопоп Мужиловський, обидва релігійні екстремісти. Вони стають духовими інспіраторами козацької черні.

З одного боку факти насильства, доконувані на унійтах, як убивство св. Иосафата на Білій Русі, митрополичого генерального вікарія о. Грековича та війта Ходика в Києві, з другого боку репресії, які польський уряд повів у зв'язку з тими подіями проти православних викликали серед українського статечного громадянства стан паніки. Слабшого характеру люди, особливо з більшої православної шляхти, стали втікати масово в польський табір. З ними втік ідеолог українського державництва Касіян Сакович, ректор київської школи, який з православія перейшов на унію, щоб ще скорше перейти з унії на латинство і спольщитися. В таборі унійтів василіяни, обновлені митрополитом Рутським, теж масово стали переходити на латинство.

Справа українського патріярхату

Провідні люди і серед православних і серед унійтів, спостерігши, що боротьба самих українців поміж собою несе прямо катастрофальні наслідки для відродженого українства, продумують шляхи порозуміння під кличем: „Щоб Русь Руси не нищила". Провід в цій акції замирення веде Мелетій Смотрицький, найбільший талант тогочасної України, син ректора Острозької Академії Герасима Смотрицького, брильянтний автор відомого „Треносу" в обороні православія. До своїх плянів він приєднує неуґелізованого ще православного Митрополита Йова Борецького, архимандрита Києво-Печерської Лаври Петра Могилу та унійтського митрополита Иосифа Рутського.

Щоб пізнати основно положення української православної Церкви, М. Смотрицький вибирається в подорож на Близький Схід, щоб на власні очі побачити зверхника православної Церкви в Україні, царгородського патріярха та інших патріярхів. З цієї подорожі Смотрицький повернувся вповні розчарованим. Він знайшов там крайній занепад та неможливість чимнебудь допомогти українській православній Церкві. Смотрицький був занадто європейцем, щоб звертати очі на варварську Москву та на її патріярха, а тому в душі стає уніятом і обмірковує такий плян замирення українських православних та унітів, який для обох сторін був би прийнятний і підніс би наново повагу Києва.

Тим пляном була ідея утворення київського патріярхату, як противаги московському патріярхатові. Український патріярхат мав би огорнути під своєю юрисдикцію не тільки Україну та Білорусь, але й Молдавію, а може й Волощину. Київський патріярхат мав би визнавати Рим, як Голову християнства, одначе поза тим мав би бути вповні самостійним. До цього пляну схилялися обидва митрополити — православний Борецький і унійтський Рутський, схилявся до того пляну також Петро Могила, якого обидва митрополити по евентуальній резиґнації пропонували на українського патріярха.

Москвофіл протопоп Мужиловський та його син

Для обміркування тих великих плянів, а формально для звідомлення Смотрицького з його подорожі по Сході, митрополит Борецький скликав до Києва Собор православних (1628). Коли собор відбував свої наради, до залі вдерлася ватага козаків під проводом протопопа Мужиловського і зірвала собор, погрожуючи пустити під дніпровий лід митрополита Борецького, Смотрицького та Петра Могилу. Важко сказати, як далеко поза тим назлістю над українською єрархією крилася московська рука, бо немає на це джерел. Можна тільки здогадуватися, що публічно обговорюваний плян творення київського патріярхату ставав смертельною загрозою для московської ідеї Третього Риму, а тому мусів бути зірваний. Ця ідея дійсно впала, і в наступних роках українські релігійні екстремісти щораз більше орієнтуються на Москву, настроюючи на нову орієнтацію козацьку чернь.

Замирення православних новим королем Володиславом (1632) і прихід на православну митрополію Петра Могили вибивали промосковським екстремістам зброю з рук. Одначе на початку Хмельниччини появляється син Мужиловського, Силуан, сотник козацького війська, який стає наслідником батька в його промосковській орієнтації та виразним політичним агентом в користь Москви.

Московська місія патріярха Паїсія та сотника Мужиловського

Виступає він в часі тріюмфального в'їзду Хмельницького до Києва 3 січня 1649 року, як людина близька до заграничного промосковського аґента, що саме тоді перебував у Києві, відомого єрусалимського патріярха Паїсія, який вітав Хмельницького на ступенях Святої Софії. Паїсій спинився у Києві в подорожі до Москви. В Києві задержався, розуміючи, що українська революція проти Польщі може стати сильною допомогою в його політичних плянах.

Нинішні наукові досліди виказують, що патріярх Паїсій не була це собі тільки скромна духовна особа, навпаки — це був дуже грізний протитурецький аґент, що їхав до Москви як політичний емісар підпільних християнських кол в Молдавії, Волощині, а також мабуть на Балканському півострові. Вони орієнтувалися на Москву, і саме патріярх Паїсій мав бути лучником поміж тими протитурецькими силами та Москвою.

Тогочасні джерела згадують, що Паїсій від першого дня зустрічі з переможним гетьманом поїхав оплутувати своїми політичними плянами. По в'їзді Хмельницького до Києва він на цілі дні замикався з гетьманом і до чогось його намовляв. Він старався придбати собі гетьмана підхлібством деколи аж понад пристойність, як на високого церковного достойника.

Після довгих конференцій з гетьманом Паїсій вибирається до Москви якраз в товаристві сотника Силуана Мужиловського, невідомо за чиєю ініціятивою. Чи Мужиловського свідомо вислав Хмельницький, чи впровів його Паїсій, досить того, що він, як начальник охоронної сторожі козаків, вибрався з Паїсієм до Москви. Тепер ці два москвофіли — український та заграничний — ділають спільно, вже в 1649 році, з ясним пляном довести Україну до злуки з Москвою.

Земський Собор Московщини та злука України

В Москві злуку України та Києва з Москвою вважали за найвищий політичний ідеал. Це ж був величезний крок вперед у „собиранню русских земель", в політичному пляні Москви впродовж століть, починаючи від московського князя Івана Калити з половини 14-го століття. Цар Алексій був, одначе, обережним, бо його порозуміння з українськими повстанцями могло спричинити збоку Польщі новий клопіт для московського царства, що саме тоді виліковувалося з ран Великої Смути. Впливи українських москвофілів зросли в Україні по Берестейській катастрофі (1651), а їх наляґання в Москві ставали більш енергійними.

Зокрема, українських москвофілів підтримував московський патріярх Нікон, автор відомих церковних реформ в Москві. Задивлений в поступ українських духовних часів Петра Могили, він бажав українських духовних мати в Москві у більшому числі. Остаточно цар пішов на протипольський риск і на березень 1653 р. скликав Земський Собор для вирішення пропозиції України увійти під протекторат царя. Наради були довгі, бо аж в жовтні 1653 Собор прийняв постанову взяти Україну під протекцію царя.

Сотник Силуан Мужиловський лишив нам записку зі своєї московської місії 1649 р. У цій записці він стверджує, що його першим пляном було намовити царя прийняти Україну під московський про-

(Продовження на стор. 3)

МОСКОВСЬКІ ЦІЛІ В БЕРЛІНІ

Останні змагання, які відбулися в Парижі навесні 1951 р., закінчилися, як відомо, вничию. Заступники міністрів закордонних справ відбули „тільки" 74 засідання і, не погодившися навіть на порядок нарад, поїхали додому. Команданти чотирьох берлінських зон потребували „тільки" 52 годин, щоб дійти згоди. Ця згода — це 0:1 на користь Совєтів. Бо щоб Молотов виявив охоту засісти за одним столом з представниками Заходу, вони мусіли піти на такі уступки: 1. Перенести конференцію з Люндону до Берліну, 2. Пересунути її реченець з 4 січня на 25 січня. 3. Зректися порядку нарад, який мав обмежитися до справи Німеччини і Австрії. 4. Поділити наради на західний сектор і східний у відношенні 1:1, а не 3:1. 5. Прийняти за місце нарад у східньому секторі будинок совєтського посольства, що дає підставу думати, начебто Захід визнав уряд, при якому це посольство є акредитоване. Вправді Захід, включно з Францією, киває пальцем у чоботі, мовляв, так далі не піде, а світ терпеливий, той поживемо — побачимо...

З атмосфери, яка панує в Берліні, можна припускати, що не буде ніякою несподіванкою, коли одного гарного дня Молотов із своїми енкаведистами спакує манатки та й поїде на „родину". Воно може статися уже під час нарад про переговори в Кореї для скликання політичної конференції, які застрягли на „мертвій точці" тому, щоб Молотов в Берліні міг поставити домагання скликати конференцію п'ятох, себто з участю червоного Китаю. Ця стара совєтська тактика не заповідає нічого путнього. Важливий є і той факт, що всі три західньоберлінські команданти погодилися між собою на те, що вони беруть в рахунок тільки три тижні, а опісля мають міністри рішати самі, чи виплачується далі радити.

Проте, не тільки совєтські методи залишилися ті самі, але також їх закордонна політика не змінилася ні на йоту. Відноситься це, зокрема, до політики щодо Німеччини та Европи. Про це заговорив Кремль аж надто виразно устами „Правди" з дня 13 і 14 січня ц. р. В обох статтях не слідно ніяких зусиль до узгіднення точок погляду Заходу і Сходу, навпаки вони накликають до непідатности та загострення ситуації. Це нічого іншого, як підготова совєтського населення до нових жертв на випадок війни.

Проте, совєтське побренькування шаблею призначене для широких мас, для внутрішнього ринку. Бо це було б чимсь зовсім противним, чого потребує Маленков. Йому залежить на міжнародному відпруженні, яке б уможливило перепровадити в життя внутрішню програму, що полягає в першу чергу на поліпшенні господарської ділянки. Маленков пообіцяв „совєтським народам" піднести продукцію споживчих товарів на протязі двох років на 65%, а продуктивність сільського господарства вдвоє. Це, однак, не означає, щоб він зрікся цілей комунізму, як у внутрішній, так і закордонній політиці. А ці цілі всередині — „комунізм в Совєтах", а назовні — „комунізм в цілому світі". І для цього внутрішнього комунізму потрібна Совєтам передишка.

Як бачимо, маленковський режим потребує внутрішнього та зовнішнього відпруження. Якщо він це досягне, тоді закріпить свій режим. Політика ненападу, яку пропагує Кремль назовні, та піднесення господарської ділянки всередині, започаткують нову еру холодної війни, в якій сподівається Кремль побачити Францію та Італію в „комуністичній сім'ї".

Головною метою Молотова на Берлінській конференції є приспати Захід на такий час, якого потребує Маленков, щоб зреалізувати свої внутрішні пляни. А тепер виринає питання: чи Захід піде на цю московську вудку?

Нестор

ДАНИЛІВСЬКИЙ ЮВІЛЕЙ В ЕВРОПІ

Ще 20 грудня м. р. відбулось у Римі маніфестаційне святкування 700-ліття коронації Данила Романовича королівською короною, що її він дістав від папи Іннокентія III. Українці числом понад 50 осіб, під проводом архиєпископа Івана Бучка, були прийняті на авдієнції в папи Пія XII. Авдієнція відбувається у присутності також кардинала Тіссерана. Українська делегація передала Папі перший том видання „Ювілейної Збірки Папських Документів до Історії України". Приймаючи цей дарунок, Папа виголосив до делеґації промову, підкреслюючи в ній важливість роковин коронації Данила й вікові традиції, що в'яжуть Україну з Апостольським Престолом. Ця промова була настільки прихильна до України й українців, що викликала спонтанний оклик „слава" і „многая літа", який звернув увагу доброї тисячі паломників інших національностей, що до них Папа виголосив теж промову про значення українсько-ватиканських зв'язків.

В загальному Данилівський Ювілей в Европі має великі успіхи. В маніфестаційних святкуваннях беруть участь кардинали (Фельґен, Ван Рой), апостольські нунції, міністри й інші високі достойники, духовні і світські. З цієї нагоди заговорила про ту історичну подію і чужа преса, що досі мало цікавилась сторінкою української історії, а то й узагалі Україною.

Таким чином „Данилівські Дні" зробили і далі ще роблять велике діло для інформування світу про Україну та її загальну визвольницьку проблематику. З цього погляду святкування роковин коронації Данила, організоване і кероване українськими католицькими колами під проводом Апостольського Візитатора для українців католиків в західній Европі, Архиєпископа Івана Бучка, роблять велику прислугу всій українській справі, зовсім незалежно від того, що інтерпретація тієї історичної події з-перед 700 років буває інша в католицьких і інша в православних колах. Це велика річ підкреслювати значення України в авторитетних міжнародних католицьких колах і потреба такої патріотичної служби ніхто з українців не може заперечити.

Софія Парфанович

ТАМ, ДЕ НАШІ КОНІ ПАСЛИСЬ...

(Люди в ДП-таборі)

(8)

Останній привіт Авґсбурґові

Глухо свистіли паровози й стукотіли колеса залізничих вагонів. Це ДП-українці з Зоммеркасерне покидали Авґсбурґ.

Мешканці кольорових баварських дімків виходили на пороги своїх хат, ставали при вікнах і махали хустинками. Навіть зідхали тяжко... Якже-як, ці люди жили тут повних чотири роки. Спершу авґсбуржці ставилися до них неввічливо, навіть ворожє. Оці verfluchte Auslænder — прокляті чужинці, лягали тягарем на німецьку землю та їли хліб, що його своїм було обмаль. Але коли оці чужинці перейшли на американське харчування, була з них користь: міняли білий, пухкий американський хліб на чорний німецький, перепродували або вимінювали каву, чай, цукор та помаранчі.

Und es waren ganz nette Leute — то були зовсім непогані люди.

Рейки й рейки, світла семафорів, стукіт коліс. Так, стоячи ввечері на мості Гінденбурґа, ви бачите авґсбурзьку залізничу станцію.

Внизу місто. За ті чотири роки воно вже вспіло відбудувати незовсім побурені будинки та повивозити румовища з кращих вулиць. Ще тільки лежить грізними завалами Старе Місто. Тут вже й трава поросла і кольорово зацвіло зілля.

Оце праворуч історичні забудовання. Це — оборонний мур минулих віків. Він, вежі й ворота встоялися перед бомбардуванням. Оце височіють непорушені „Червоні Ворота" — масивна брама твердині. Міцні ще, ржаві завіси, що замикали вступ на камінне подвір'я. Червоний мур біжить від воріт на обидва боки. Він пронизаний щілинами на рушниці.

В оборонних ровах біляво-зеленкава вода потоків така мила й весела, як на дитячих малюнках. Вона розгалужується і падає дрібненькими каскадами, вистрілює де-не-де тонісіньким фонтаном і співає собі відвічну пісню непорочної течії. Щоб б не ділалось, вона завжди така сама, вона вічна і пісня її старіша за всі винаходи. Вона годує соковиту зелень оборонних валів, старої твердині й парків міста, що виросло поза свої первісні межі. Нині з оцієї твердині, що колись боронила вступу в Альпи, залишились мури, брами й несамовита в своїх розмірах і гідності купа румовищ на місці Старого Міста. Не спалив її, не зруйнував ворог у війні, добуваючи в рукопашному бою. Це жахлива модерна зброя — літаки засипали її градом бомб одного березневого дня, коли будилася весна й синява лагідного неба ніжним усміхом обіймала гарне місто Авґсбург.

Дим з недавніх пожарищ малював смуги понад вікнами Фоґельтору, що нагадували собі п'ятнадцяте сторіччя, і навіть птахи винеслись з червоних вікових мурів. Брами й мури твердині розказують казки про славні в'їзди, світлі події, велич і славу минувшини. Але не дають завмерти казці жителі Авґсбургу, як не забуває свого прагнення до панування над світом германський народ.

В день цвітуть на мурах твердині дрібні фіялочки і шумлять над ними своїми могутніми коронами старі дерева. Бриґада робітників працює у стіп твердині. Вони відновлюють амфітеатр, що щасливо перетривав війну. До мурів і замків долучують лаштунки й простору сцену.

Вдень на мурах міста афіші повідомляють про програму Літнього Театру, що виступить в амфітеатрі при Червоній Брамі. Виступи найкращих артистів. Дорогі місця.

Місяць стоїть на небі й заливає срібним сяйвом величний амфітеатр повний аж по береги: по площу й вулицю Гавништеттен. Глибінь темного неба засіяна зорями. З замків і мурів твердині виходять панове й пані в пишних убраннях минулих століть. На конях виїздять цілі віддiли лицарів у блискучих шоломах, зі списами в руках, і зникають в бічних ґалеріях. Оживає ґерманська старовина, підноситься з попелу міць великого, живучого народу, і понад руїни та поразку нинішнього дня кидає поміст в майбутнє. Бо нарід не гине, хоч програв одну і другу війни.

Припавши лицем до сітки огорожі, дивиться крізь неї людина, що їй не стало грошей на місце в театрі. Якісь витерті штани, зелена куртка, кашкет. Це діпіст з котрогось із таборів, що ще не виїхали: литовського, лотишського чи польського. А може українець?

Кінець

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

Література Мистецтво Розвага

Михайло Островерха

УСПІХИ ТА НЕДОЛІКИ

Суголовками II-ої Мистецької Виставки Об'єднання Мистців Українців у Америці

Не берегами - маргінесами, а суголовками й межею треба підходити до цієї нивки — другої мистецької виставки, що її влаштувало Об'єднання Мистців Українців в Америці, відкриття якої відбулося 26 грудня м. р., у залях Українського Літ.-Мист. Клюбу в Ню Йорку. Така ця виставка якась „кострюбата", так відбився на ній американський поспіх наших дбайливих, але „позамистецьки" запрацьованих організаторів цієї виставки, така вона імпровізована й нерівна, що не знати: з якого боку підходити до неї! Є на ній прецінні і цінні самоцвіти, є й звичайні блискітки, а є й речі аж нічим нецікаві та безвартні. Деякі ж мистці тримають у своїх робітнях вартісні твори, а на виставку дали такі речі, що просто дивуєшся: заглузував собі мистець із себе самого чи із громади? Інші ж мистці дали, на їх думку, найкраще, що створили в 1953 р., але ці твори нещасливо розмістили, — з поспіху і недбайливости, чи...? Декілька експонатів узагалі в католозі немає.

Проте, поминувши всі ті вольні й невольні недоліки, ця виставка виявляє живучість нашого мистецтва, і то тут у Ню Йорку, на найголоснішому міжнародному мистецькому базарі світу. Ми бачимо праці й осяги, зусилля і розвиток лише 37 наших мистців, що взяли участь у цій виставці. А який би то був позитивний вияв нашого мистецького життя і осягів, якби так усі наші мистці ЗДА — а ще якби так і Канади! — були взяли участь у цій виставці? Ось, над цим наші компетентні чинники повинні б на майбутнє призадуматись, взявши під увагу: організаційні засоби, час, репрезентативне місце для виставки і добір об'єктивного, статочного й відповідального виставкового жюрі.

Тепер, із увагою перейдімось по залях виставки, зупинімось перед нашими світочами мистецтва, перед нашими старими й довголітніми приятелями, яких усе життя посвячене мистецтву, для яких мистецтво не є ніякі „від праці вільні хвилини", бо ці наші світочі мистецтвом живуть, терплять ним, радіють і горять ним.

Ось, Михайло Мороз! Бачимо його три твори: „Портрет дружини" — під фреску, „Морський мотив" — студійне, „Краєвид із Кетскил" — усі олією. Перше, витримане незвичайно тонко у шляхетному тоні. В сучасному нашому мистецтві таких творів — у тій добрій, що мала й має свою тривалу славу й вартість, французькій манері і золотого імпресіонізму — у нас немає. Мистець, який досі давав нам наші осяйно-прозорі гірські струмки, річки, водопади, дає нам тут морський мотив. Сміливо, по своєму динамізує цю красу й силу природи, — зручно і з глибоким розумінням використавши свою вимовну і багату палітру, — прегарно згармонізувавши мить нерозривности моря з берегом, який своєю непорушністю ще більше експресіонує хвилю. „Краєвид із Кетскил" — справжня молитва просторів в золотисто-живих барвах. У краєвидах узагалі М. Мороз показує нам усю свою душу, темперамент, серце. Він постійно, хоча б і в горах Кетскил, у кольориті тримається українського іконостасу нашого ренесансу; а далі, гуцульських капчурів, фот, стяжок і тону флояри в просторах. І в цім — Михайло Мороз єдиний український мистець імпресіоніст світової марки. Він своїм краєвидам може надати ще тіціянівського тону, може поглибити й аристократично „згустити" кольорит, може надати цим краєвидам нашої старовинної, — за св. Софією у Києві, за українськими фресками на Вавелі у Кракові, — снаги, але його краєвиди завсіди будуть найглибшою, найгарячішою і єдиною у нас молитвою до Бога й до Його Краси.

Милу несподіванку вчинив нашій громаді й нам приятель Юлько Буцманюк. Дав він „Портрет" (олія), у якому з радістю вітаємо нашу „стару войну" УСС, що також усе своє життя віддав мистецтву. Портрет — сміливий рисунок майстра лінії, втриманий у тоні, незвичайно виразистий поглядом: таким поглядом на старості літ глядів на світ старий Еврипід!

Микола Бутович, — дав олію, темперу, акварелю і графіку. Бачимо, що він далі тримається невичерпного джерела українського побуту, демонології, нашого старого гумору, що його дуже майстерно висловлює рисунком і кольором. Правда, його дві акварелі — „Веселка на морі" і „Хвилі" — говорять про його віртуозність і в цій трудній техніці. Але наша громада воліє його „Щедрик-Щедрик", бо він по-мистецьки виконаний і своєю темою постійно наближає нас серцем до батьківщини.

Петро Холодний своїми працями: „Осінь", темпера, „Кущі" і „Рибалки", олія, знову показав нам постійно живий аристократизм у лінії й кольорі. Тут окремо треба підкреслити „Осінь", цей твір боспертий на нашу стару мистецьку традицію, а висловлений по-модерному й по-українськи. Духом дуже наближає нас мистець до тих наших давніх-давніх ікон княжої доби. У цьому наш мистець неперевершений.

Мистецькою школою, духовим вихованням, розумінням мистецтва наближається до Петра Холодного і Петро Мегик, якого, проте, психологічний підхід до своїх тем дуже притаманний тільки йому. Ось, його „Мертва природа" (олія)! Скільки вона дає життя, делікатности в рисунку і снаги в барві.

Бачимо й Миколу Анастазієвського, що своїм „У долині Королівського озера" (олія), показав нам свою багатішу палітру. — Петро Андрусів, дав три праці олією і прикував нашу увагу „Портретом мужчини". Праця поважна і гідно заложена, по мистецьки викінчена. Але щиро кажемо, що ми сподівались побачити на виставці ті праці мистця, що в них є характеристична мистцеві снага і сить кольориту. Багато своїх праць виставив Яків Гніздовський. На нашу скромну думку, ніодна з цих праць не говорить про останні, ті правдиві, осяги мистця, що він напевно зробив у мистецтві. Ще найбільше позитивно і підкреслено промовляє до нас графіка „Перед дзеркалом". А „Кукурудза", „Весна в лісі" і „Скринька з помаранчами" навіть такому, хто б не знав мистця і його праць у минулому й надто — в сучасному, говорять таке: це виконав майстер рисунку і барви. Але хотілося б побачити дещо іншого, вимовнішого. Зустрілись ми врешті з Марією Гарасовською - Дацишин. У своїй скромності дала вона лише дві праці олією. Порівнявши їх із її працями, що ми їх бачили ще трохи не шість років тому, побачимо, що в „Доріжкою у лісі' дає вона нові мистецькі осяги у поглибленні кольору. Фінезійно викінчені шляхетною технікою, темперою, дала дві праці Оля Дядинюк. Культурну й тонку викінчену працю дав нам Дам'ян Горняткевич („Осінні квіти", — Сам за себе не подбав, — а шкода! — бо дав тільки дві, від легкої руки ви-

(Закінчення на стор. 4-тій)

ДРУГА МИСТЕЦЬКА ВИСТАВКА В НЮ ЙОРКУ

Василь Кричевський (мол.): Етюд Головки

КУЛЬТУРНА ХРОНІКА

ВІДКРИТТЯ СТОЯНКИ ВЕРХНЬО - МУСТЬЄРСЬКОЇ ДОБИ НА КРИМУ

Як повідомляє українська підсовєтська преса, недалеко від Бахчисараю (Крим), в печері „Старосілля" археологи зробили важливе відкриття. В одному з розкопів, на глибині 70-90 см. нижче від сучасної долівки печери виявлено залишки кістяка людини. Там знайдено кремінне знаряддя мустьєрського віку (одної з найдавніших діб первісної культури), як теж кісткові залишки четвертинної фавни, м. ін. дикого осла, бика, ведмедя. Викликана на місце знахідки комісія „Інституту етнографії Академії наук СССР' (не Академії Наук т. зв. Української ССР!) встановила, що це одношарова стоянка верхньо - мустьєрської доби віддаленої від нас щонайменше на 40 тисяч років.

Згідно з повідомленням місцевої совєтської газети російською мовою „Кримская правда" цією знахідкою займалася президія Кримської Філії Академії Наук СССР на окремому засіданні.

50 РОКІВ ЛЬВІВСЬКОЇ КОНСЕРВАТОРІЇ

Микола Колесса, син відомого українського етнографа і музиколога Філярета Колесси, тепер під совєтським режимом директор „Львівської державної консерваторії" і „заслужений діяч мистецтв УССР" відмітив у „Радянській Україні" окремою статтейкою ювілей „Львівської державної консерваторії ім. Миколи В. Лисенка", колишнього до 1939 року Музичного Інституту ім. Лисенка. З статтейки поза нападами на „представників буржуазного націоналізму, які тягли українську музичну культуру до схилення перед буржуазним Заходом", довідуємося, що до „складу педагогічного колективу Львівської консерваторії включились російські музиканти з Ленінграду і Москви, які багато зробили для її дальшого зростання". Між педагогами консерваторії згадує М. Колесса — себе, С. Людкевича, А. Солтиса, „лавреата Сталінської премії" А. Кос-Анатольського, Р. Сімовича, С. Павлюченка й А. Теплицького. Про конкретну роботу Консерваторії довідуємося тільки, що за післявоєнний час (значить роки 1945 - 1953) „консерваторія підготовила до самостійної музичної діяльности понад 200" учнів.

У зв'язку з цим треба пригадати, що Вищий Музичний Інститут ім. Лисенка у Львові, перетворений совєтською владою на консерваторію, засновано заходом Миколи Лисенка в 1903 році. Він охоплював в умовах польської окупації всі відділи музичної консерваторії в трьох ступенях науки. В Інституті працювали 23 вчителі (в 1930 роках), учнів пересічно кожного року було 200. Інститут мав 7 філій — у Дрогобичі, Перемишлі, Станиславові, Коломиї, Стрию, Тернополі і Яворові й видавав свій журнал „Музичний Вісник". Коли порівняти ці дані з „досягненнями" восхвалюваними М. Колессою, то треба стверджувати не прогрес, а таки відставання музичної культури на Західній Україні в умовах совєтського поневолення. На такий стан впливає безсумніву „тісний творчий зв'язок" теперішньої консерваторії „з музичною культурою великого російського народу і той дух пролетарського імперіялізму, який панує в консерваторії" (слова М. Колесси).

ОРГАНИ „СПІЛКИ РАДЯНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ"

З закликів до передплати совєтських журналів на 1954 рік довідуємося, що „Спілка радянських письменників України" видає під сучасну пору такі часописи й журнали: „Літературна газета" — тижневик — українською мовою, „Советская Украина" — літературно - художній і громадсько-політичний журнал (місячник) російською мовою та „Вітчизна" — літературно-художній і громадсько-політичний журнал (місячник), українською мовою.

ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ І КНИЖОК В БУЕНОС - АЙРЕСІ

Цю виставку відкрито в суботу 5 грудня в Централі „Відродження". Відкрив її голова Централі п. Ів. Чарнецький, який подякував при цій нагоді всім тим, а особливо проф. П. Самоверському, що своєю невтомною працею прислужилися до вшанування такої гарної виставки.

А виставка дійсно гарна. Займає вона дві великі кімнати, і експонати розложено по столах під стінами та на одному головному столі посеред більшої кімнати, а також розвішено їх на стінах. Бачили ми тут відділи: Церковний (Української Католицької і Української Православної Церков), Визвольних Змагань, Науковий, Пропаганди чужими мовами, Дитячої літератури і т. д. Видавництва Б. Айресу мали свої окремі столи. Помітні були деякі цілковиті унікати, як перше видання „Запорожця за Дунаєм", Атлас історичних мап графа Тишкевича, річник „Вісника Союзу Визволення України", вісім томів великої „Історії України - Руси" проф. М. Грушевського і багато інших рідких видань.

Роздача нагород

У п'ятницю, 15 січня 1954 року перед доповіддю проф. В. Січинського в Л.-М. Клюбі відбулась роздача нагород, призначених Українським Інститутом Америки чотирьом мистцям, твори яких вибрало окреме жюрі на виставці малярства, графіки і скульптури в залях Л.-М. Клюбу в Ню Йорку.

Вечір відкрив голова Клюбу і Об'єднання Мистців Українців в Америці скульптор Сергій Литвиненко, вітаючи колеґ-мистців з успіхом та передав слово віце-президентові Укр. Інституту Америки панові Платонові Стасюкові.

Пан Платон Стасюк висловив подяку жюрі за переведену працю розділення нагород, привітав нагороджених мистців та під оплески присутніх на залі роздав нагороди у формі чеків на 250 долярів.

Другим, з черги, потягненням Українського Інституту Америки, яке слід гаряче привітати, є визначення на 1954 рік п'ятьох стипендій для української студіюючої молоді, на суму 3,250 дол.

Між ними, одна стипендія для студента пластичного мистецтва (малярства, графіки, скульптури) в сумі 750 дол. Оголошення про умови на одержання стипендії було в щоденнику „Свобода" з дня 8 січня 1954 р.

Вітаємо світлі почини праці Українського Інституту Америки та бажаємо дальших успіхів.

Поль Половецький

КРУТИ

(Світлій пам'яті Крутянських героїв)

Тож не хмари чорні крили снігові рівнини,
Не татари йшли на здобич в землі України —
З Московщини большевицьких диких орд навали
Молодую Україну багнетом вітали.

„Гей, юнацтво, — клич лунає — молоді орлята!
На підмогу вас гукає наша рідна Мати.
Хижі круки із півночі летять сараною.
Не соромmо ж честь козацьку! Станемо стіною!
Мертві сорому не мають! Нумо ж всі до зброї!
Кров за кров! І меч на меч! Жить — чи вмерти в бої!.."

Хутір впав... палає Бахмач... підставляють груди
Непримітні, вкриті снігом, малесенькі Крути.

Зупинилася навала, ревуть людожери:
„Вішь, хохлаччіна саздала ґдє для нас бар'єри!
Паґаді ґремучья контра! Падайдут матроси —
Ми покажем „самостійність"! Ми вазмьом вас в [штоси!.."

Боронили соколята підступ до столиці,
Поливали сніг пухнастий краплі кривавиці.
Били люто й відбивали ту лиху навалу,
Не чекаючи зі сходу шаленого шквалу.

Раптом сполох. Сурмлять сурми. Здійняли тривогу:
„В бій, козацтво! Всі в окопи по боках дороги!.."

Затріщали скоростріли, гукнули гармати...
Пекло вмить навколо Крутів стало танцювати.
„Проти дикої навали — горсточка з Тризубом!
Що ж чекає їх завзятих, соколяток любих?..
Чом же вітри-вістоноси вщухли в цю годину?
Чом вони не застережуть про удар у спину?
Чом вони їм не підкажуть, що москаль вже в Крутах,
Що орлята молоденькі попадуть у пута..."

Відбивається юнацтво, залігши в окопах.
Ворогів поперед ними лежать цілі копи.

„Оце ж тобі, вража сило, — та й за Україну!
Щоб не лізли плюндрувати нашу Батьківщину!.."

День знемігся, йде на спочин, пливе ніч на зміну.
Відступають і орлята снігом поколіна.

Втома... рани дошкуляють... але йдуть веселі.
Ось садки уже крутянські і вбогі оселі.

„Хто це там поза тинами?" — курінний гукає.
Стали... ждуть... і раптом безліч пострілів лунає.

„Ур-ра! Ур-ра!" заревіло військо московинів.
„В бій багнетний, кроком руште! Слава Україні!" —
Пронеслася курінного остання команда.
І юнацтво, наче буря, ринуло на банду.

Ой, ви ж дітки, соколята, лицарі-герої!
Що присниться вашим ненькам з нагоди такої?..
Чи гадали вони бідні, як ви йшли під Крути,
Що положить вас на полі московська отрута.

Цілу ніч бенкетували з ЧЕК'а комісари,
Шукаючи всюди бранців для лютої кари.
А на ранок, як світало, двадцять сім орляток
Край села копали яму — собі теплу хату...

Встановили їх чекісти, пов'язавши руки,
І зі злости ґерґотали, як ті хижі круки:
„Признавайтє власть савєтов, самостійна ґадость!..
Может бить і пощадім вас матерям на радость".

Всі мовчали. Та ось раптом, як говорять Крути,
Біля ями загриміла пісня незабута —
„Ще не вмерла Україна і слава і воля..."

Аж весною, як сніг білий вже зійшов із поля,
Розшукали громадою і знесли докупи
Коло Крутів москалями шматовані трупи.
Не залишились у полі тіла соколяток —
Привезли їх до Києва над Дніпром ховати.
Поховали урочисто, по звичаям віри,
На стариннім кладовищі Аскольда і Дира.

Відтоді шумлять піснями невмирущі Крути,
І тримають в людях пам'ять про навалу люту.

В. Марська

ПЕРЕДАЧА

Жінці під в'язницею
присвячує
Авторка

— Ідіть уже, мамуню, йдіть, — казав Василько, підтягаючи штанці на худому животику, — я вже напам'ять знаю, що маю робити: вдягти Оленку, нагодувати борщем і картоплею з печі, курам насипати посліду, а якби вас не було до вечора, то загнати їх до курника.

— І до грубки трісок докидуй, пам'ятай, а якби тобі не стало тих, що в сінях, то маєш ще у дровітні. А якби було студено в хаті, то вдягни ще Оленку в татів каптан, отут, на лаві. А хліб їжте потрошки, аби вам до вечора вистачило.

Марія ще раз обкинула оком хату — по кутах снувалися ще нічні присмерки, сонце щотільки збиралося сходити, — і, закинувши собі на плечі тлумак, вийшла, тихо припираючи двері: хай поспить ще дитина, ще добре наплачеться, не вгледівши матері.

Надворі морозець, земля уже тверда й тут, в їхньому куті, і Марія правцює голими городами, де стирчать стовбурі капусти і темніють купи непідібраного картоплиння. Аж ось уже й тракт, що веде з Перемишля аж у сам Львів.

Шлях стелеться перед Марією рівний і довгий-довгий, якийсь безконечний, але Марія знає, що йому буде кінець, не раніше і не пізніше, як за дві години: вісім кілометрів з гаком до того Львова.

Біжать у далечінь, похитуючи безлистими верхами, придорожні тополі, і разом з ними біжать назустріч містові Маріїні думки. Ходили туди, удвох з Олексою, на храм до святого Юра та й дістали благословення від Митрополита; ходили дивитися на дівочі й парубоцькі вправи на рівній, як зелений стіл, площі Сокола Батька, аж по той бік міста, чи до Лугового Городу під веселими горбовинами Вульки. А верталися з гостинцем для дітей та й для баби, що їх Марія недавно сама ховала, царство їм небесне! — верталися з якоюсь радісною силою у молодім ще тілі. Гейби тількищо побралися... Так недавно то було, лиш малощо більше, як один рік тому!

Марія зупиняється, скидає з плечей мішок на купу змокрілого листя і, розстібнувши каптан, сягає за пазуху.

Вона знає, що він тут, у неї на серці, цей малий згорнутий учетверо і зав'язаний у хустину папірець, а проте вона мусить ще раз подивитися на нього. Цей папірець, то її ключ до Олекси, то її право передати йому чисте шмаття і тютюн, а може навіть хліб?.. Як Пан Біг поможе, а чортяки не покажуться та не заборонять передачі — бо й таке бувало.

Марія мандрує далі. Сонце вже вилізло з-за обрію, бліде якесь і невмиване, як той світ Божий цілий тепер. Сніг, що випав цієї осени так рано, зліз геть-чисто, і обабіч дороги рудіють голі стерні — не видко ніде, щоб зеленіла озимина. Кому хочеться сіяти, як не знати, що буде?

Люди кажуть щось про колгоспи, та й що мусиш туди йти, а то вивезуть тебе у світ-за-очі, бо ти „куркуль". А Марія знає одне: якби вони були разом, то все воно якось би було, що людям, те й їм, пережили люди панщину, та й це якось переживуть. А от самій їй з дітьми та з тою журбою, що їсть її вдень і вночі... І знову Марію бере досада на Олексу: і пощо він брався за ту кооперативу? То через неї все те нещастя.

Поки він був тут, то все було так, наче й не могло бути інакше: так було треба, і він так робив. Взявся був за ту кооперативу, хоч сміялися з нього, було, спочатку, хоч платив свої гроші за якийсь перестоялий крам, не їв і не спав — аж поки люди зрозуміли, що то їх, своє власне. А потім, — ой, як же воно красно було потім, як усе пішло, пішло!.. Директоря з міста приїздили, хвалили її Олексу і дякували, в селі стали його шанувати, до Виділу Просвіти вибрали і до церковного Братства, хоч який молодий. І що з того всього? Прийшли ті, і все, що було добре, хоч і кололо в очі полякам, — стало через ніч погане і страшне. А якби так, справді, він не був брався за ту кооперативу? От, інші чоловіки дома, платять усякі драчі, бо платять, таке їх право, тих, що прийшли, і Марія мусить платити, від рота дітям відриває, останні лахи зі скрині випродує. Але таки інші люди якось дихають, інші жінки мають чоловіків, а діти батьків. І що кому тепер з тої кооперативи, що за неї забрали її Олексу, а вона залишилася сама з дрібними дітьми? І дні її трудні та й журливі, і ночі її довгі та й холодні, нема його коло неї, нема і може — вже й не буде... І сам таке зробив, на свою та на її голову.

* * *

Марія стояла під ворітьми корпусів замарстинівського ґарнізону і тиснула рукою завмерле серце: тут не було нікого. Не було людей і на протилежному боці вулиці, коло під'їзду в жидівський будинок, де вони збиралися тоді, коли злющий енкаведист-вартовий відгоняв їх з-під в'язниці.

Трохи очунявши, Марія побачила оподалік, при вході у вузький провулок, декілька жінок і побігла туди. Слава Богу, тут були люди, вони заповнили вже увесь провулок і стояли збиті вкупу, перед бічними ворітьми в'язниці — це туди, певне, передаватимуть передачу. Марія пристала до задніх.

Стоїть Марія і розглядається за знайомими. Вона тут, наче у себе в хаті, а то ще й певніша, немов би добилася до своєї громади, до своєї родини, що її довго не бачила: саме місяць тому. І, хоч нема чомусь знайомих між тими, що коло неї, то всі ті люди близькі Марії, бо у всіх їх те саме, що в неї, горе. Вона їх розуміє, а вони її.

Ще нові жінки й чоловіки надходять, за Марією густішає людей, і від цього їй здається, що це вона підійшла вперед. З одностайного гулу голосів Маріїне вухо виловлює окремі речення, розмови.

— П'ять місяців не могла знайти його, — каже якась тонка, як соломинка, пані, що раз-у-раз перекладає з руки в руку свою валізку і смикає лицем.

— А чого ж пан директор не зникнув у пору? — дивується панок, старий і трухлявий.

З другого боку селянка, вся в грубезній хустці, питає іншої, що чомусь розстібає свою кожушину, так їй гаряче.

— А пощо ж він тікав, жіночко люба, чого ж ви його не тримали при собі? З моїм, то інакше, його взяли за брата.

— А мого взяли таки за нього самого, та ж він того й тікав, бо знав, що з ним буде. І щоб то я мала такого чоловіка, що „моя хата з краю"? Коли я сама п'ять років головою в Союзі Українок була?!

Вони не бояться тут нічого, ці люди, ці жінки, їм уже „все одно". А втім, їх тут ніхто і не підслуховує, вони й так нікому непотрібне барахло: родини арештованих.

А жінка не вгаває:

— А дивіть, ота-о, з-під Рави, за таким ходить, що він укупі з тридцятьма на той бік тікав. І не голіруч, не гадайте! Рушниці мали при собі і гранати. Кому повезло, а кого впіймали. Таке вже щастя.

Марія глипнула в бік тієї з-під Рави — вже не годна відірвати очей: біле-біле лице і чорні-чорні очі під шнурочками брів, напрочуд гарна. І вдягнута немов про свято, в чорному обіп'ятому каптані та в чорній хустині — висока, інша якась від усіх. Марія пропихається в той бік і ось вона вже коло тієї жінки.

— Щось я вас тут ще не бачила, — заговорює Марія здалеку і дивиться в те обличчя, ще чистіше, ще гарніше зблизька. Молодиця здригнулася, наче її збудили, і тихо проказує:

— Я йому ще не багато подавала.

— То його лиш недавно забрали, вашого, чи як? — допитує Марія, так їй хочеться зайти з жінкою в розмову.

Молодиця чогось спалахнула, відкинула назад голову і дивиться на Марію з-під своїх довгих вій. А тоді каже:

— Тут уже чогось усі знають, то й ви, певне, знаєте, але ще хочете вчути від мене. А воно таки так, тікав зі зброєю в руках, не сам, а багато їх, і впіймали. Таким — передати нелегко.

— Та чого ж ви його на таке пускали?! — аж криком вирвалося в Марії.

Жінка дивиться тепер на Марію, як дивляться на малих, нерозумних дітей. Вона навіть усміхається.

— Я сама йому казала тікати, знаєте? Ви гадаєте, що можна те лихо, що тепер, переспати? То, жінко, такий час настав — вона не всміхається вже, вона говорить якось

(Закінчення на стор. 4)

Антін Рудницький

НОВИЙ ФАРС З МУЗИКОЮ В СОВЄТАХ

Вістка про нібито якусь зміну політики в справах музичної творчости в Совєтах, яку недавно подали американські часописи, повторюючи її за урядовими джерелами з Москви, здивувала не тільки музичні, але й ширші кола. Тим легковірним, які в кожному найменшому порусі совєтського малого пальця вже бачать цілу руку витягнену до згоди, тим, що в найдрібнішому подуві якогось вітерця зі Сходу, який в нічому не захитує постійною совєтською політикою, вже передбачають великі зміни, — усім їм згадана часописна вістка здасться видимим знаком звороту до свободи творчого духа в ділянці музичної культури. Для тих, що за розвоєм музичного життя в Совєтах стежать віддавна й добре ознайомлені з такими, чи сякими змінами в ньому, згадана вістка є тільки черговим фарсом, чи пак миляним міхурчиком, який трісне при першій нагоді.

У великій статті, яка появилася в офіційному музичному органі в Совєтах, в „Совєтській Музиці" в Москві, один з передових совєтських композиторів, вірменин Хачатурян, заявив одверто, що музична творчість, досі підчинена совєтській державній бюрократії й нею керована, мусить бути „свобідною". Музична творчість — мовляв — не може піддаватися накиненій їй насильно тематиці, зв'язаній з актуальною совєтською політикою тому, що творчий дух, чи пак талант, щоб творити щось вартісне, не може керуватися приказами „згори", такою, чи іншою тематикою, чи взагалі будь-якими вказівками й побажаннями.

Факт, що цю статтю написав, чи пак, що під нею підписався той самий Хачатурян, який в 1948 році, під час відомої „чистки" совєтської музики, переведеної на приказ самого „найяснішого сонечка" Сталіна, був головою Спілки Совєтських Композиторів, якої ідеологічні „хиби" й „ухили" совєтська влада безапеляційно „доказала" і той факт свідчить про повну згоду теперішньої большевицької влади на все, написане в статті, чи навіть більше: на бажання цієї теперішньої влади, заманіфестувати назверх „лібералізацію" совєтської музики.

Що ж трапилося, що вперше від часів большевицької революції, вперше в історії совєтської держави, дозволено представникові музичних творців заявити публічно про все те, що в совєтській музиці є неписаним, самозрозумілим і очевидним законом від непам'ятних часів? Невже це познака якоїсь „орієнтації на Захід", чи може доброзичливе, щире визнання власної попередньої помилки й спроба направити її?

Ні, — це ні те, ні те. Хвилева спроба змінити напрямні совєтської музики подиктована, мабуть, конечністю. Совєтська музична творчість, від яких тридцяти років цілковито підчинена політичній владі й із кожним роком гострішe й безоглядніше нею керована та опинилася в сліпому куті. Вимоги політичної влади (компартії) творити в дусі пролетарському, революційному і ідеологічно - витриманому, в дусі марксівської діялектики, в дусі Ленінсько-Сталінських ідей, і т. д., і т. д., — усе це від самого початку доводило композиторів до справжньої розпуки, бо ніодин з них не розумів, що це все значить і яке воно має відношення до музичної творчости, до струнного квартету, чи фортепіянової сонати, чи многоголосової фуги. Отже, щоб сяк-так вийти з цієї ситуації, яка, як казала „старорежимна" російська поговірка, справді була „хуже губернаторської" — композитори почали масово продукувати всякі оди в честь того чи того сонечка на Кремлі, найбільшого генія людства, червоної армії, жовтневої революції і т. д., або твори, яких один тільки заголовок був вповні „ідеологічно - витриманий", а музика, як і в цих усіх інших „ідеологічних" творах, була чистою водою, чи врешті композитори писали пісні, до жахливо банальних, але зате дуже „революційних" текстів, або опери й балети до таких же жахливих, абсолютно несценічних лібрет, які не мали ні літературної вартости ні не годилися для оформлення їх музикою.

Особливо важко й небезпечно виглядала ця справа на Україні, де від самого початку большевизму українська музика була сіллю в оці Москви. На Україні, в положенні меншого брата, чи пак „бідного свояка" „великого" російського народу, доходило ще питання націоналізму в музиці, який влада на найменший донос, могла побачити й „доказати" в будь-якій півноті, чи тактовій лінійці. Отже тут композитори мусіли старатися ще більше творити в „благонадійному" дусі, просто з інстинкту самозбереження, щоб рятувати своє життя, чи мінімальну свободу.

Наслідки показалися аж надто швидко: повне зубожіння української музики, коли порівняти її з її активністю і станом при кінці двадцятих років. Чи чути тепер щонебудь про якісь нові, великі симфонічні чи інструментальні твори наших передових композиторів, написані в останньому десяти — чи навіть п'ятнадцятиріччі?! Ті, що опубліковані (до речі, вони нічим не „великі", ані розміром, ані, тим паче, змістом) — це твори таких нових „українських" композиторів, як ... Раухверґер, чи Зіґісмонд Кац.

Зі сценічних, оперових чи балетових творів на сучасні теми, не зумів втриматися ніодин. Від першої такої опери, виставленої у Харкові в 1928-ім році — Яновського „Вибух" — аж до останніх, — як про це розповідають очевидці — усі кінчилися таким же „вибухом". Бо всі ці твори, абсолютної музики, чи драматично - театральної, використовуючи під натиском згори немузичну й немистецьку тематику, усі вони були, і є, зовсім нежиттєздатні. Хто ж зумів би викресати в собі творче натхнення з приводу, напр., безмірної радости з закінчення засівної кампанії" чи стахановських рекордів в ділянці виробництва сірників?!

Великі російські композитори Прокоф'єв, Шостакович, Міясковський чи Хачатурян, не дуже журилися тими жахливими нонсенсами і, здебільш писали, що хотіли і як хотіли. Але не завжди. Бо й вони мусіли коритися лінії партії. Наслідки були наглядні. Мабуть, найгірший твір Шостаковича — це його „жовтнева" симфонія! Прокоф'єв зумів досить зручно вдавати свій послух вимогам партії, сягнувши для потреб творчої інвенції в тематику героїзму російського народу в минувшині („Олександер Невський"; „Війна й Мир"), дуже присмливу для совєтських властей. Але десятки й сотні других композиторів, не такі великі, як цих кілька, згаданих вище, опинилися в такому положенні без виходу, що розвиткові музики в Совєтах грозив новий застій, чи пак зведення його до неймовірно низького рівня. Новий напрям совєтської влади в справах музичної творчости має на меті вивести цю творчість на кращу дорогу.

Що можна передбачити в майбутності? Мабуть те, що совєтські композитори, маючи тепер на це благословенство Кремлю, спробують творити свобідно й, очевидно, використовувати усі надбання сучасної світової музики. Внаслідок того музика совєтських композиторів набере рисів цієї загально - світової музики — й скорше чи пізніше знову опиниться під закидом гнилої буржуазности, залежности від капіталістичних впливів і зв'язку з Вол-Стрітом і з репресіями проти композиторів!

Фарси, які час від часу відгриваються в совєтському культурному житті, могли б бути справді веселими, коли б в їх основі не лежав глибокий трагізм творчого духа у цій тюрмі народів. І тому, як наша приказка каже, що „горбатого й могила не виправить", як довго ця тюрма народів існуватиме, так довго ледве чи можна сподіватися справжньої зміни на краще в ділянці музичної — й будь-якої — творчости в Совєтському Союзі.

ІВАН ТИКТОР, УКРАЇНСЬКИЙ ВИДАВЕЦЬ

30 років тому почав виходити у Львові, спершу двічі на тиждень, часопис „Новий Час". Він розрісся згодом у великий щоденник, другий український щоденник у Західній Україні, поруч із „монопольним" до того часу „Ділом", і став на чолі цілого ряду часописів та видань, що становили одно велике спільне видавництво, основником і організатором, власником і керівником якого був ще недавній молодий український січовий стрілець — Іван Тиктор. Поруч із щоденником „Новий Час" виходив у Львові тричі на тиждень „Наш Прапор" і тижневик „Народна Справа". Для дітей виходив журнальчик „Дзвіночок", для молоді „Ранок", сатирично - гумористичний тижневик „Комар", виключно для справ Лемківщини „Лемко", і поруч із тими часописами — книжкові видання. Серед них найбільш поширеними були щорічні календарі „Золотий Колос" і „Календар для всіх". Щомісяця появлялась друком 8-аркушева книжка белетристичного змісту в „Українській Бібліотеці". Окремо вийшли три монументальні книги альбомно - енциклопедичного характеру: „Велика Історія України", „Історія Української Культури" й „Історія Українського Війська". Поруч із ними — чимало книжечок, молитовник, історичні й святі образи, брошури. Офіційно називалося це видавництво „Українською Пресою", але насправді воно було символізоване й загальновідоме тільки одним прізвищем — Івана Тиктора. Фанатик видавничого діла в роках між двома світовими війнами у Західній Україні, І. Тиктор намагався продовжувати його в кожному часі й у всіх обставинах, в яких опинявся. За німецької окупації працював спершу, як директор Українського Видавництва у Кракові, потім заснував своє видавництво у Рівному. Пробував клеїти видавниче діло в найбільш несприятливих умовинах на еміграції в Австрії, видаючи бодай святочні картки та маленькі книжечки практичного змісту, коли не можна було нічого більше. Переселившись у 1949 році до Канади — свою енергію, впертість, глибокою вірою у корисність і конечність українського друкованого слова і подивугідною особистою роботящістю покликав до життя нове видавництво, що під фірмою „Клюбу Приятелів Української Книжки" випустило вже 18 книжок белетристичного змісту, повістей і оповідань, від 128 до 160 сторінок друку. Однак завершенням цієї покищо 30-літньої видавничої діяльности Івана Тиктора є видання вже на канадійському терені двох монументальних творів: перевидання ціною $ 30,000 доповненої „Великої Історії України" на 1,000 сторінок друку, і малощо меншої і менше коштовної „Історії Українського Війська", так само доповненої історією українських військових формацій аж до наших часів (включно з УПА).

ІВАН ТИКТОР

Це велетенський дорібок українського друкованого слова і велика заслуга для української культури. Але має Іван Тиктор ще свою цілком окрему заслугу. Він передусім — популяризатор. Вийшовши сам із народу, поставив собі за ціль притягнути до друкованого слова найширші маси народу — селянство і наростаючий український міський пролетаріят. І це йому напричуд удасться. Величезною заслугою Івана Тиктора є те, що він привчив західньо - українського селянина, і то однаково старшого віком, молодняк і посталу за Польщі нову верству селянської інтеліґенції — масово читати рідну газету і спроваджувати на село книжки у такій кількості, як цього ніколи в Галичині раніше не бувало. Можливо, що цей гін до популяризації відбивався інколи некорисно на деяких виданнях, не вважаючи на фаховість авторів чи редакторів, — проте у сумі ця популяризаторська місія дала чудові плоди.

УСПІХИ ТА НЕДОЛІКИ

(Закінчення зі стор. 3)

конані, праці олією Святослав Гординський. Та й то „Голова дівчини", в неовізантійському стилі, вже таки краще була б випала в темпері, бо була б набрала м'якости і глибини тону. — Мирослав Радиш у трьох оліях і трьох акварелях виявляє натугу до кращого. Ефектовний „Таймс сквер", але, — як один приятель слушно зауважив, — ця праця викликала б живу хвилю успіху у Львові, а не тут. — Приємна й інтеліґентна та обдумана праця „Мертва природа" Ірини Шухевич. — Сміливий, виразистий і культурний у своїх ліноритах „Квіти" Мирон Білинський. — Цікавий і в композиції передуманий та опрацьований у кольориті Михайло Мирош у „Акварелі". — Незвичайно поривний, теплий кольоритом Василь Кричевський (мол.), зокрема його „Етюд головки" і „Ранок у Сієрі".

Хитрий, працьовитий, з усіми познаками мистецької непосидючости є й Богдан Божемський. Не є він ще вільний від посторонніх впливів, — байдуже, чи це Кіріко чи, як кажуть, інший Шаґаль, — проте має мистець усі задатки йти мистецьким шляхом вперед. Мистець, що дає таку річ, як „Молитва" (акварєля) — є на доброму шляху, якщо ... не зблудить.

Деякою несподіванкою блиснув і Роман Пачовський. Мистецької особистости ще в ньому, в його виставлених працях, не зауважуємо. Безперечно, його „Старий бом" коректно й інтеліґентно виконаний, але під Серова. Його „Жіночий портрет" таке саме, лише краківської школи. Покищо — з цих праць пробивається дилетантизм. Проте, не пересуджуємо справи: мистецтво — це праця, і праця, і постійне шукання.

При приємнім і вишуканім Олексі Повстенкові, гарно, тепло і темпераментно представився Юрій Повстенко своїми акварелями з Кореї. — Бачимо тут праці ще таких мистців: Людмила Морозова, Л. Гуцалюк, Ол. Канюка (його „Кури" зовсім добрі!) — К. Кричевська, Л. Кузьма, І. Кучмак, З. Макаренко, І. Паливода, С. Пастухів, Ст. Рожак, Нат. Стефанів, М. Тулик.

З приємністю зупиняємось біля скульптури. Вона, як творчість, на цій виставці краще згармонізована, висловлюється вона продумано й має виразнішу ціль. Сергій Литвиненко своєю „Задуманою" (терракотта), не змінюючи своєї форми ні стилю, все більше витончує свій естетичний вислів. — Богдан Мухин, — що його ми привикли бачити бравурним, зривним, непогамованим, а його „Чумака" напевно ще всі пам'ятають! — представився тут зі своїми творами „Весна" (коні) і „Гадючка" спокійним, і, треба сказати, ліричним, як Канова. Його лінія незвичайно в'юнка, мелодійно замкнена. Це мистець великого полету. — І Антін Павлось вже не той, вишуканий під українську старовину, естет, клясик. Він показує себе новим, повним виразу, сили, згармонізованої живости лінії. Михайло Черешньовський дав три Мадонни — дві в дереві, одну в гіпсі. Мистець великих і творчих перспектив. Пригадаймо собі його праці, що були тут на першій виставці і порівняймо їх із працями виставленими на цій виставці. Він позбувається навіть того, так тонко в нього ідеалізованого реалізму, позбувається синтези, коли йде про оповідальний вислів, а наближається до архаїзування форми, стилю і вислову. Може він сьогодні ще не перетравив усього якслід у своїх творах, взявши дещо від пізанівської ґотики чи від вчасно - ренесансового Джіотта, але тут треба пам'ятати що й Донателльо почав від Фідія і Праксителя і аж пізніше став Донателлем. Яків Гніздовський і в своїх терракоттах — „Два голуби" в прегарно ущільненому ритмі — не хоче, чи не може, позбутись своєї понурої філософії. — „Проєкт пам'ятника" З. Макаренка, хоч не вносить нічого нового, звертає увагу. Глибокий думкою В. Сім'янців. Помисловий Л. Гуцалюк.

Ще декілька слів про наших модерністів. Вони роблять враження, — як і всі інші модерністи в кожному місті і підсонні, — людей безжурних і легкодухів. Вони є символом людини, що не усміхається, а ввесь час регочеться, неначе повірила в золоте стегно Пітагора. Мистець модерніст не хоче вірити, що він не може завжди йти з сміхом безжурности. Щоб дати мистецький твір, а не лише добре виконану працю, він мусить стати героєм терпіння й муки душевної творчости. Аристотель сказав про музику, а ми перенесемо це й до образотворчого мистецтва, що воно має за ціль — формувати, очищати (катарсі) й освіжувати, тобто — давати відпочинок. Я ж потерпаю, що наші, ті скрайні, модерністи не осягнуть цього своїми працями, тільки стануть клясичним Нарцизом: залюбившись у самому собі, самі себе втратять.

Наша челістка у Леопольда Стоковського

Ще у Києві, малою дівчинкою, бачила вона фільм „Сто чоловіків і одна жінка". Там на екрані виступав Леопольд Стоковський, вже тоді відомий музикант і диригент, що жив і грав десь у далекій, недоступній Америці. Малій дівчинці на все життя запам'яталася висока артистократична постать з вірлиним носом і пасмом волосся над чолом. І музика ... Та музика, що наповнювала хату Полевських, що становила предмет розмов, праці, захоплень, надій? Вона долітала до неї з екрану, в надзвичайній інтерпретації цього геніяльного диригента, і викликала захват і бажання грати і творити.

Минали роки. Зоя наполегливо працювала. Багато самостійних концертів і виступів було вже за нею. Вона дістала запрошення до такого театру вибраних музик, як Мілянська „Ля Скаля". Але в неї все жила мрія колись заграти перед отим високим чоловіком, що вразив її уяву ще в Києві.

І ця мрія здійснилася. Зоя Полевська мала нагоду показати свою майстерність Стоковському.

В залі маси квітів на столиках, на роялі, просто у великих вазах на підлозі. І поміж чудових картин на стінах кидається ввічі щось знайоме, знана, довга молота пляма, з бронзовою віньєткою з лаврів і червоним хрестом вгорі.

— Тату, — шепоче Зоя — поглянь! Афіша з театру Ля Скаля про концерт Стоковського! І він! Він тримає її в рямцях на стіні в своїй залі. А ми таку саму з нашого концерту зігнули і заховали у шухляду.

Та нема часу розмовляти, бо до залі ввійшов Стоковський. Такий самий високий, те саме пасмо волосся, тільки вже білого, і в очах мудрість творчих років.

Зоя почала грати свої улюблені твори, а батько акомпаніював. Грала Дворжака, Ревуцького, Фрескобальді, Шопена і багато інших, бо Стоковський просив грати ще і ще. Вже після концерту Дворжака він сказав „прекрасно", і далі не ховав свого захоплення грою нашої челістки. Прослухавши Фрескобальді, Стоковський сказав: „Але ж я знаю цю річ добре, але у вашому виконанні це щось зовсім нове". Наприкінці Стоковський подякував Зої і спитав, що він міг би зробити в подяку за ту насолоду, яку він мав від її гри.

Для мене було великою радістю заграти перед таким музикантом, як ви. І я хотіла б знати вашу оцінку моєї гри — відповіла наша челістка.

Стоковський пообіцяв написати їй, і вже на другий день в мешкання Зої Полевської прийшла така референція:

„Цими днями я чув Зою Полевську, яка грала мені багато сольових творів для чельо. Бездоганність її виконання та його витонченість зробили на мене велике враження. Вона має блискуче розвинену техніку, а її виконання повне вогню та ентузіязму,

Я можу цілком переконано рекомендувати її, як челістку-солістку" — Леопольд Стоковський.

Цей лист надає ще більшої сили обіцянці Стоковського, котру він дав на прощання, що він буде радий запросити Зою Полевську, як солістку, на один з концертів під його диригуванням.

Так здійснилася мрія малої дівчинки з далекого Києва.

Л. Івченко

УСПІХ УКРАЇНСЬКОЇ МАЛЯРКИ

Часописи Французької Рів'єри відмічають великий успіх образів і керамічних виробів української малярки Іванни Нижник - Винникової, яка перебуває тепер у Жуан-ле-Пені і працює в світовознаних керамічних ательє Валорі са та Антіба. Вся преса підкреслює прегарний українсько - гуцульський стиль кераміки п. Нижник-Винникової.

ПЕРЕДАЧА

(Закінчення зі стор. 3)

суворо й грізно — такий час, що нема вже куди вертатися назад, ні стояти на місці, а треба все вперед та й уперед. Через тюрми і через смерть. Аж поки не надійде наш час.

Чи вона при собі, ця жінка, думає Марія, чи вона при розумі? ..

А та говорить, і очі в неї аж страшні, такі великі.

— Може вони годні нас усіх похапати та й повистрілювати, а може їм не вистане тої стрільби та й того часу. А він, такий міцний понад усі люди, — мав стояти, аби в нього ціляли?! Що Бог не допоміг — то Божа справа.

— То чого ж і ви вже з ним не пробували того щастя, або що? — питається Марія і сама собі дивується. Але жінка гейби чекала того запиту:

— Я мусіла лишитися, бо в мене двоє дітей, два хлопчики. То я їх доглядаю, аби було кому бути на той час, що я вам казала.

Вона схиляється по свій клунок і, ще раз глянувши на Марію своїми горіючими очима, просувається кудись далі між збиту людську гущу.

Ні, Марія ніколи-ніколи не забуде цих очей.

⁂

Пізно увечері вертається Марія додому, передавши чоловікові білизну й тютюн. Хліба не взяли, ще й дуже сердились, відкривши його в мішку. Але таки Олекса має чисту сорочку та й теплі підштанники й онучі, таки він зможе цілий місяць курити той добрий тютюн, що за нього Марія віддала найліпшу бабину спідницю. Най курить, то тепер ціле його щастя.

Які довгі, які сумні тепер львівські вулиці, без веселого людського шуму, без сорокатого краму за великими вікнами — лиш тут і там вбога „хлібна" з чергою та якісь „харчо-торги", де висять повироблювані з дерева ковбаси і повні бочки зі смердючою килькою. Вигупують важкими чобітьми червоноармійці, шепотять про щось купки жидів — отакий той Львів, те наше місто.

Нарешті вже й рогачка, і вже Марія на своїй дорозі додому.

Йде Марія неспішним кроком звиклих до далеких шляхів селянських ніг. Вітер, що зірвався зі сходу, обпікає її обличчя та здирає з голови хустину, хліб у мішку муляє плечі. Але в Марії якийсь такий спокій, вона така зібрана в собі та й сильна, як не була вже давно. Як колись, ще тоді, коли Олекса був коло неї.

... І дітей у неї двоє, думає Марія, так, як у мене. Моя Оленка та й мій Василько. А тата забрали, бо він так робив, як треба було.

⁂

Марія прочинила хатні двері і хвилину дивилася на дітей, що спали, обидвоє: Оленка на постелі, вкрита татовим каптаном, Василько — на землі, перед вигаслою піччю.

Марія тихо ступила в хату і, скинувши мішок з хлібом на долівку, присіла біля Василька. Дивилася на його боком повернуте личко і віднаходила в ньому Олексині обриси, його густі брови, з'єднані на переніссі, його кругле підборіддя з малим розділом посередині. Скинула каптана і легенько вкрила Васильові розхристані груди. Збудить його, як натопить у печі. Та він тут же прокинувся. Сів і, протираючи очі, ще заспаним голоском спитав:

— Мамуню, ви вернулися? — І зразу, побачивши на долівці мішок та намацавши в ньому хліб, здивувався: — А хліба ви татові не передали?

— Тато не хтіли хліба, Васильку. Тато мають там хліба доста, а то, кажуть тато, буде мій гостинець Василькові. Аби він міцний і розумний ріс, мій синок, кажуть тато.

— Йой, мамуню, що ви говорите?! То ви бачили нашого татуня?!

— Бачила, синку, аякже, бачила, сьогодні мені позволили, — каже твердим голосом Марія і додає ще, подумавши: — А ти нікому не кажи, то не вільно.

— Присягти Богу, не скажу! А які ж вони тепер, наші татуньо, які вони? — питає Василько і пильно дивиться Марії у вічі.

Марія повертає погляд кудись перед себе і поволі, замислено проріка:

— Такі, Васильку, дуже добрі та й дуже мудрі. Такі — понад усі люди.

Мирослав Прокоп

СУЧАСНА ВИЗВОЛЬНА БОРОТЬБА УКРАЇНИ Й ЕМІҐРАЦІЯ

(5)

Коли говоримо про революційну підпільну чи повстанську боротьбу на рідних землях, то треба сказати, що в тому питанні також створено на еміґрації чимало помилкових поглядів. Були напр. погляди, що революційна боротьба на Україні неможлива, або що вона є тільки західньо-українським явищем. Перший погляд був позбавлений підстав тоді, коли з рідних земель прийшли живі свідки та учасники тамошньої боротьби, а українській еміґрації були представлені численні оригінальні документи УПА, УГВР чи ОУН.

Також погляд про те, що революційна боротьба в Україні має тільки реґіональний мовляв, провінційний характер, треба вважати наскрізь анахронічний, тобто перестарілим. Бо якщо навіть прийняти, що моментальна натуга революційної боротьби була чи є більша на західній чим на східній Україні, то яка різниця в тому? Чи український Львів є менше український від українського Києва? Чи не в тій самій тюрмі народів живуть сьогодні всі українці? Чи не всіх їх однаково переконує кожного дня офіційна большевицька пропаґанда в тому, що вони є „молодшими братами" великого „старшого брата", що з ним вони нерозлучно навіки зв'язані? Чи отже не всі вони мають однакову причину для того, щоб цього „старшого брата" ненавидіти і щоб прагнути до його усунення з України? Чи не всі вони, не дивлячись на те, де вони родились, в Полтаві, чи Станиславові, Харкові чи в Рівному, Ужгороді чи Чернівцях, чи не всі вони в однаковій мірі прагнуть до волі? Той, хто сьогодні, по чотирнадцяти (від 1939) роках спільного перебування усього українського народу в одній тюремній камері хотів би бачити в Україні східняків і західняків, цей нав'язує Україні поняття, які їй сьогодні невластиві, а завтра будуть зовсім чужі.

Іншим очевидно питанням остається питання концепційної єдности всього українства, в розумінні органічно єдиної концепції боротьби і концепції нової України, що має постати по розвалі сучасної російської імперії. (Сама ідея державної незалежности є, звичайно, незаперечним принципом, що за ним стоїть весь нарід). Полишаючи на боці давнє історичне минуле, в перших двох десятиріччях існування московського большевизму Східня і Західня Україна жили окремим життям і український захід не мав нагоди проходити всі культурно-політичні процеси, що проходили на сході в той час. Але: 1) східня і західня українська зброя схрещувалась з большевизмом разом і зразу по його народженні і український вояк обох головних частей України захищав центральні, східні і західні землі та закріплював ідейну базу соборности; 2) Західня Україна завжди дуже живо реаґувала на події 20-х і 30-х років в УРСР; 3) всі українські землі пробули спільно в умовах німецької окупації України 1941-44 і сьогодні вони вже дальших 9 років з'єднані. Все це і дальші роки безперечно будуть сприяти процесові духового стоплювання довго роз'єднаних гілок української землі і її жителів.

Другим непорозумінням в питанні революційної боротьби на рідних землях є зводити її до перманентного повстання та до боротьби тільки технічними засобами. Для кожної людини мусить бути зрозумілим, що мірою повоєнної стабілізації в СССР, форми підпільної боротьби мусіли мінятися та що більший наголос мусів бути поставлений на морально-політ. підготову народу до майбутньої вирішальної стадії боротьби. Тим не менше підсумки революційної боротьби повоєнного періоду є справді видатні, коли із визначніших акцій українського підпілля назвати лиш декілька, які мали ширше політичне значення. Такими були:

Акція на Західній Україні, проведена в рр. 1945-46 в обороні греко - католицької церкви, яку большевики насильно знищили, ліквідуючи або вивозячи священиків і єпископів.

Противиборча акція в рр. 1946-47, що була ведена у великій скількості областей України і яка мала метою протестувати проти насильних большевицьких виборів до верховних рад, вперше по війні.

Шкільна акція в рр. 1946-49 проти насильної русифікації, яка позначилась також в пізнішому відступі русифікаторів на цій ділянці.

Допомогова акція Західньої України в рр. 1946-47 для українців зі сходу, що їх голод заганяв на захід.

Протидії насильному вивозові населення, передусім на Західній Україні в рр. 1947-50, почавши від першого насильного вивозу в 1947 році.

Постійна протиколгоспна акція на Західній Україні.

Акція українського підпілля для охорони населення перед т. зв. воєнними злочинцями, тоб то організаторами терору мґб.

Крім того відділами УПА були проведені численні рейди по областях України, а також на інших теренах. Коли при тому зважити, що боротьба ця була ведена у роках миру і без допомоги з-зовні, то не можна заперечити її виїмкового характеру.

Як большевики реаґували на цю боротьбу? Побіч терору, вони вживали також широких політичних акцій, зокрема публічних звернень до повстанців. Такі звернення повторялися протягом п'яти років і були підписувані або Хрущовим і Гречухою, або, як пізніше, міністрами внутрішніх справ УРСР. Останнє таке звернення, відоме на еміґрації, є датоване 30 грудня 1949 і є підписане тодішнім міністром внутрішніх справ ген. Ковальчуком. Вимова таких звернень велика, коли зважити, що суть пресової політики большевиків лежить в тому, щоб затаювати не тільки боротьбу проти влади, а і всякі прояви невдоволення населення.

Крім оголошуваних у формі летючок і плякатів звернень, большевики вели й ведуть досі сильну пропаґанду проти визвольної боротьби і в пресі. До цієї пропаґанди впрягають вони також українців з відомими іменами. Такими були зокрема виступи проти визвольного руху Юрія Смолича в журналі „Сучасне і майбутнє" ч. 12, 1947, в статті „Про одну недипломатичну ноту" та в газеті „Радянська Україна" за 1, 2, і 3 квітня 1953 в статті „Вороги людства та їх наймáнці". Остання стаття була писана в річницю смерти совєтського літератора Я. Галана, що згинув з рук вояків Української Повстанської Армії, який був знаний зі своїх виступів проти визвольної боротьби українського народу та свойого вислужництва Москві.

(Продовження буде)

ДЕНВЕРСЬКИЙ КАЛЕЙДОСКОП

Сезон загальних зборів.

Місяць грудень в більшості підприємств — це місяць інвентур і балянсів. І наші організації в тому місяці теж роблять свої балянси та здається з них звіт своїм членам. Сезон загальних зборів розпочала в Денвері Українсько-Американська Громада. Заповідалися наші загальні збори досить бурхливо, але народна мудрість каже, що „з великої хмари малий дощ". І так, крім громів перед зборами, обійшлося все спокійно. Присутні довідалися зі світів, що уступаюча управа розвивала свою діяльність у двох напрямах: пропаґанда української справи перед американським світом і громадсько-культурна праця. Маркантнішими проявами цієї діяльности були: акція в справі прийняття резолюції ч. 58 сен. Сміта, поширювання матеріялів про Україну, одержуваних від УККА, поміж американцями Денверу, святкування наших історичних роковин, допомога залишенцям в Европі гріпшми і одежою, та, вкінці, інформації про денверське життя для ширшого українського загалу на сторінках „Свободи" в рубриці „Денверський Калейдоскоп". На прохання нової управи автор цих рядків буде й надальше інформувати Шановних Читачів про денверські події. В склад нової Управи ввійшли: як голова — мґр. О. Колтунюк і як члени управи: панове К. Лещенко, І. Івахів, П. Піганюк і Орищин. Слідом за УАГ перевибрали свої органи теж деякі гр.-кат. Т-ва і місцевий відділ „Провидіння".

Гостина Ст. Миколая.

Дня 19 грудня влаштував Батьківський Комітет для наших найменших та школярів Миколаївський Вічір. В програму свята входила сценка „Малі Герої", що її відіграли самі школярі, та роздача дарунків. Спершу обдарував Св. Миколай школярів, що згуртувалися на сцені і співом привітали дорогого Гостя, а опісля всі діти на залі підходили до сцени і або з пієтизмом та страхом, або з хитрою усмішкою простягали руки по дарунки. Не один мусів здавати ще іспит і відповідати на різні запитання, щоб одержати свій пакунок.

Ялинку для дітей.

З нагоди Різдвяних Свят влаштував дня 17 січня Батьківський Комітет силами учнів місцевої школи. Правда, до школи ходить лиш около 20 учнів, але навіть в такім малім гурті дітей знайшлися різнородні таланти і уложено різноманітну і цікаву програму. Звичайно, такі імпрези є виповнені по береги нескінченим числом деклямацій, а тим разом, на дев'ять точок програми, було лиш дві деклямації: Б. Лепкого „На Святий Вечір" (Марко Руцицький) і Константини Малицької „На Свят-Вечір" (Любомир Орищин) обі виконані добре і з чуттям. Теж два рази виступав діточий хор з колядами на початок і закінчення програми. Дуже вдалими точками були балетний танок Ксені Юзвяк (при фортепіяновому супроводі п. Т. Юзвяк) — яка має всі дані стати колись доброю балериною, і виступ Миколи Зенюка, що відіграв ряд арій на акордеоні. Не від речі згадати, що цей хлопчина опанував знаменито свій інструмент після тільки 5 місяців навчання.

Два фортепіянові виступи Зірки і Олега Костюків гармонійно заокруглювали програму. Вступне слово і ролю заповідача виконав Олег Костюк, що було добрим потягненням аранжерів імпрези, бо в цей спосіб ціла програма була вповні виконана дітворою, і лиш посередньо відчувалося руку дорослих, що з-за куліс тим усім кермувала.

Колядники.

Денверська громада держиться ще старого календаря і святкує Різдво Христове тоді, коли усі довкруги уже зовсім затратили смак індика і в споминах лиш запевняють себе, що все було „вері найс". Але робочий час зовсім не перешкодив в цьому, щоб це велике свято святкувати згідно з нашими традиціями, з яких найприємнішою є, здається, ходити з колядою. Тим більше, що й тут, в Америці, ми не забуваємо старої приповідки, що „гість в дім, Бог в дім". Перші колядники застукали до декого вже в самі свята, на перший і другий день, але головна сила вирушила щойно в неділю, 10 січня. Три групи, узброєні збірковими листами, поділили між собою цілий Денвер і заглянули до кожної хати. І неслись в простори — на диво нашим сусідам — наші колядки, нагадували добрі часи, коли то з колядою „ходив ще Федь Зарічний", а рука самочинно мандрувала до кишені, щоб дати колядникам даток чи на ЗУАДК чи на церкву. А вслід за старшими вибралися і малі школярі з колядою на школу. В ці дні заколядовано разом около 400 долярів.

Л. К.

Переяславська Угода

(Продовження зі стор. 2)

текторат; коли б же, з огляду на мирні стосунки з Польщею, цар не захотів на це погодитися, то він мав намовляти царя московськими військами окупувати Сіверщину (північну Чернігівщину), як свою власність і таким чином з півночі крити український фронт. Сіверщина до Дивелинського перемир'я (1618) належала до Москви.

Як далеко мав Силуан Мужиловський до того уповаження гетьмана, та скільки було акцій його та його прихильників, годі усталити; досить, що акція українських москвофільських кол починаючи з 1649 року, була перманентною, не конечно залежною від положення на українсько-польськім фронті. Вони старалися в промосковському дусі настроювати українські маси селянства та козаків, що зазначилося в масовому переселенні селян поза українсько-московський кордон на Слобожанщину. Вони підготовили Переяслав, про що буде мова в наступній статті.

(Закінчення буде)

КОМУНІКАТ

РАДИ ПРЕДСТАВНИЦТВА В. О. УНРАДИ В ЗДА

На першу вістку про смерть Президента Української Народньої Республіки Андрія Лівицького, Рада Представництва Виконного Органу Української Національної Ради в ЗДА зібралася на жалобне засідання, що відбулося дня 20 січня 1954 р. в Ню Йорку в приміщенні Представництва.

Відзначивши важку втрату, що її поніс український народ на Батьківщині й на чужині, та вшанувавши пам'ять Голови Держави, найвищого репрезентанта й невтомного носія ідеї Української Народньої Республіки, присутні прийняли наступні постанови:

1. Вислати кондоленційні письма до Достойної Вдови та інших членів Родини Покійного Президента;

2. Подбати за жалобні відправи в українських церквах та влаштувати жалобну академію в Ню Йорку;

3. Повідомити про смерть Президента українське громадянство й українські організації в ЗДА, як рівнож повідомити офіційні американські чинники й американських політичних діячів, представників і національно - політичні організації народів з-поза залізної заслони на терені ЗДА.

Підписали: Михайло Ветухів, Зенон Городиський, Іван Дубинець, Генерал Олександер Загродський, Артем Зубенко, Захар Івасишин, Іван Кабачків, Іван Крамаренко, Володимир Михайлів, Іван Паливода, Кость Паньківський, Євген Приходько, Степань Ріпецький, Мілена Рудницька, Микола Смолянський, Левко Чикаленко.

Ню Йорк, 20 січня 1954.

УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДКИ НА МІЖНАРОДНІМ КОНЦЕРТІ І В ТЕЛЕВІЗІЇ

УМСА МкБурней Бренч при 23-тій вул. в Ню Йорку відсвяткувала в п'ятницю, дня 18 грудня 1953 р. Різдво Христове спільним, 17-тим вже з черги, міжнародним концертом, на якій в більшій частині зложилися колядки, співані різними національними групами, що є членами Міжнародного Департаменту згаданої УМСА. Від українців виступили з колядками дві групи — Чоловічий хор під проводом п. Остапа Улицького і діточа танкова група п. Ніни Вакад під дир. п. Володимира Крохмального. Мило було ствердити по закінченні концерту, що обидві українські групи до виступу приготовилися совісно і зарепрезентувалися як найкраще. Муж. хор відспівав Ст. Людкевича — Бог Предвічний, К. Стеценка — Днесь поюще і Добрий вечір, та К. Леонтовича — Щедрик. Мішана діточа танкова група п. Ніни Вакад, що виступила в народних строях відспівала дві колядки „Тиха ніч" і „Бог Предвічний". Першу і третю стрічку „Тиха ніч" співали по-англійськи а другу стрічку по-українськи, з гарними солями Иосифа і Рассела Гунтера на тлі хору.

Та сама діточа група виступила з колядками вдруге в латинське навечеря Різдва о год. 5-тій попол. в телевізії на станції WOR, де крім вище згаданих колядок відспівала ще третю „О Свята Ніч".

Р. П.

● **Соммерсет Мом** (Моґен), найпопулярніший і (дехто твердить) найбільший сучасний англійський письменник, на першій сторінці „Таймс-у", перепрошує сотні своїх приятелів, знайомих і звеличників, від яких дістав листи й телеграми з привітами з нагоди дня народження, що він відповідатиме кожному листами, писаними на машині, бо його болить рука. Мом має 80 років.

● **Комуністи** здобули провід в найбільшій робітничій професійній організації в Ісляндії.

„ДУМКА" НА ЗАЛИШЕНЦІВ

Здається, що велику популярність, яку здобув собі ньюйоркський хор „Думка", він завдячує надзвичайно вмілому сполученню характеру мистецького ансамблю з характером громадської установи. Властиво, громадськими установами є у нас наші наукові організації, станові й професійні, бо всі вони спираються на залізній базі — службі широкій громаді через працю для вужчого членства. Однак „Думка" найближче підійшла до тих „старих" американсько-українських установ, які не словами, а ділами поєднюють свою вужчу статутову ціль з загально - громадськими справами. Тому теж „Думка" була напр. перша, що „виспівала" $1,000 на „Народний Дім" у Ню Йорку, призначаючи весь дохід з Просфори на ту ціль, і то тоді, коли ця відновлена акція знаходилась чотири роки тому щойно у початковій стадії. Дивним збігом обставин „Думка" буде перша, що у новозакупленому „Народному Домі" дасть самостійний концертовий виступ, знову же не для власного доходу, а на таку благородну ціль, як залишенці в Европі, через ЗУАДК. У неділю 31-го січня „Думка" дає в год. 3 попол. в залі Українського Народного Дому при 2 Евню (140-132) повторення повного концерту, що його давала на Просфорі минулої суботи в залі Мангеттен Пляза. Таким чином усі ті, які не могли з різних причин бути тоді на тому концерті, не дістали вже квитків, не хотіли йти туди з уваги на пізніший баль, що їх не притягав, — або й ті, які були і чули, але хотіли би ще раз почути, — мають змогу за дуже низьку ціну вступу перевести прегарно дві недільні пополудневі години на тому чудовому концерті. Виступатимуть знову властивий хор „Думка" — чоловічий хор, дорослих, під дир. п. Микитюка, і „Молода Думка", хлопців, під дир. п. Степняка. Виступатиме симфонічна оркестра, акомпаніюючи хоровим продукціям, як також буде відіграна знову сценка пера М. Островерхи для ілюстрації Колядок і Щедрівок, що їх співатиме мішаний хор під орудою п. Л. Крушельницького. І крім мистецької насолоди, слухачі матимуть те вдоволення, що виходитиме з почуття, що ввесь дохід з імпрези призначений — на залишенців, таких самих, якими були всі ті „Думкарі" і більшість їх нинішніх слухачів тому 3, 4 чи 5 років.

ПРАЦЯ
Help Wanted—Male

МЕХАНІК ДО КИЛИМІВ.
Вимагається досвіду найменше 5 років. Мусить бути "top notch" механік.
1. Висока платня
2. 8-годинний день
3. 5 днів в тижні
4. На бажання надчисельні години — платний час і пів.
5. На бажання праця в неділю — подвійно платний час
6. Платні вакації
7. Платні всі державні свята
8. Платня на випадок недуги
9. Обезпечення на життя
10. Плян на здоров'я і випадки
11. Вонус.

Якщо кваліфікований і зацікавлений фахівець, голоситись тільки особисто:
C. BERMAN
119 Broadway Paterson, N. J.

МОЛОДИЙ МУЖЧИНА
до науки при Iron Foundry Trade.
Стала праця.
WEST BERGEN IRON FOUNDRY
21 Pollock Avenue
Jersey City, N. J.

НІЧНИЙ СУПЕРІНТЕНДЕНТ ЗАГАЛЬНИЙ ФОРМАН та ФОРМАН
МУСИТЬ МАТИ ПІДГОТОВУ У ВИРОБІ МЕТАЛЕВИХ ПЛИТ
ГОЛОСИТИСЯ ТІЛЬКИ КВАЛІФІКОВАНІ ФАХІВЦІ.
FRUEHAUF Trailer Co.
Springdale Rd.,
Westfield, Mass.
Phone 3660

PIPEFITTERS
Мусить бути досвідчений в конструкції тяжких рур. Вимагається знання будувати і конструювати з плятів рури до 16 інчів.
Голоситись
FRANCONIA PAPER CO.
1 Market St. (Marcal Bldg),
East Paterson, N. J.

Робітник знаряддя і прасувальних машин — кляси А або В. Досвідчений. Мусить вміти виробляти різні роди приладів від легших до важчих, знаряддя і прасувальні частини, вживані у фабриці алюміньйових і нержавіючих сталевих аркушів. Платня від $1.75 на год. до $2.40 + бонус. Robinson Aviation Inc., Teterboro, New Jersey.

РОЗШУКИ

Вп. Панство **СЕГЕРИЧІВ** зі Старого Самбора, що приїхали до С.Ш.А. дня 5. лютого 1948. кораблем Marine Marlin до New York, прошу подати адресу,
IHOR HUMENIUK
3052 West Palmer Square
Chicago 47, Ill.

Пошукую свою приятельку ДІЯНУ НАЙТЧУК,
яка правдоподібно живе в New York City. Хто знає про неї, або вона сама, прошу ласкаво подати вістку на адресу:
ANDREJ PISAK
3731 Colonial Avenue

БЕЗПЛАТНА ПРОБА
на ревматичні болі
АРТРИТИЧНІ
Коли Ви ніколи не вживали ліку званого ROSSE TABS на ці незначні мускулярні недомагання й болі, злучені з ревматизмом і вапненням жил, або з нервовим запаленням, то чому не спробувати його сьогодні на наш кошт. Його вживають тисячі людей впродовж 30 років.
Безплатно для читачів нашої газети.
Запрошуємо Вас випробувати його без ніяких коштів. Дозвольте, щоб ми вислали Вам пачку повної величини. **Заживайте безплатно 24 таблички.** Коли не будете вдоволені палятивною—часовою—полекшою, зверніть нам решту й не будете нам винні нічого. Така проба не буде коштувати Вас ні одного цента. **Не висилайте грошей.** Пішліть лише негайно Ваше ім'я й адресу до:
ROSSE PRODUCTS CO.
Dept. O-5,
2708 Farwell Avenue
Chicago 45 Ill.

ПРАЦЯ
Help Wanted—Female

ОПЕРЕЙТОРКИ до таких робіт: шиття кишень, передів, вилог, дірок на ґудзики та пришивання ґудзиків. Найвища платня. Matan Mfg. Co., 1123 E. Grand St. Elizabeth, N. J. EL. 4-9637.

ДОМАШНЯ РОБІТНИЦЯ. Власний покій з лазничкою. Гарний новий дім. Інтелігентна поважна особа. Мусить любити діти. Всі елекр. урядження, до тяжкої праці є поміч. Виїзд з родиною на вакації. Відношення як до члена родини. Незвичайна нагода, добра заплата, вимагається рекомендацій. South Orange 2-8447.

МАНІКЮРИСТКА
та до миття голови.
5 днів в тижні. $50 + комісове.
Праці вечорами немає
BEAUTY MART
15-10 Northern Blvd. Manhasset, Long Island MAnhasset 7-0111

РОБІТНИЦІ ДО ПРАСУВАННЯ
Стала праця,
добра платня.
Голоситись сьогодні.
30 MAIN STREET
BROOKLYN, N. Y.
11th Floor.
Near 8th Ave Subway High St. Sta.

НА ПРОДАЖ

Дуже дешево на продаж
МУЖЕСЬКЕ
ФУТРО
на попелицях
з бобровим ковніром.
Голоситись:
L.O. TAILOR SHOP
43 16th Ave., Newark, N. J.

Вступайте в члени У. Н. С.

ДО УКРАЇНЦІВ СТАРОЇ І НОВОЇ ЕМІҐРАЦІЇ!
Одинокий представник найкращих швайцарських годинників „ОМЕҐА" в самому серці української громада на півночі поручає найновіший модель „ОМЕҐА АВТОМАТІК" годинник, що самий накручується.
Ціна від $71.50 і вище.
Великий вибір гарних 14-каратових виробів з золота і срібла на дарунки з різних нагод. Ми тішимося вже 39 років великою українською клієнтелею не лише в Шікаго, але й висилаємо по всій Америці на С. О. D замовлення. Гарантуємо і звертаємо гроші, якщо нема 100% задоволення. Догідні сплати без відсотків. Говоримо по-українськи! Приходьте, телефонуйте, замовляйте поштою:
M. J. HARRIS JEWELER,
1949 W. Chicago Ave., Chicago, Ill.
Tel. Seleev 3-5753

HANUSEY MUSIC CO.
244 W. Girard Avenue, Philadelphia 23, Pa.
Великий вибір українських платівок.
ВСІ РОДИ УКРАЇНСЬКИХ РІЗДВЯНИХ КАРТОК
Найкращі патефони — найліпших марок.
Відчинено денно 9:30-9 вечора. В неділі до 2 попол.

Universal Watch Jewelry & Radio Co.
201 E. 14th St., New York 3, N. Y., Tel. GR. 3-2420.
Властитель — Н. Ю. ПІКЕНС
► СІЧНЕВА ВИПРОДАЖ — JANUARY SALE ◄

Короткохвилені радіо-апарати	Годинники
SABA 4 моделі можна слухати европейські станції без зовнішньої антени.	LONGINE OMEGA TISSOT CYMA PAUL BUHRE
Машинки до писання	**Фотоапарати**
ROYAL SMITH CORONA REMINGTON HERMES UNDERWOOD OLYMPIA	LEICA RETINA 2 KODAK ADINEX POWER

Догідні сплати від 12 до 18 місяців.
Наш клич — Малий Зиск — Великий Оборот!

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Канаді

ПРИЙНЯТТЯ ДЛЯ УЛАСА САМЧУКА В ЛЯШІНІ

Жіноче Товариство в Ляшіні коло Монтреалю влаштувало прийняття для письменника Уласа Самчука.

Представив письменника зібраним Е. Оборонів, а подякував за відчит о. прот. Квасницький. Голова жіночого Товариства ім. св. княгині Ольги, пані А. Данилевич, приєдналася до подяки пароха, передаючи достойному гостеві зібрану на залі суму грошей.

Доклад на тему значення літератури в процесі усвідомлення народу, особливо бездержавного, прийнятий був з великим признанням.

УВАН У ВІННІПЕГУ ВШАНУВАЛА ПАМ'ЯТЬ ЛЕОНІДА МОСЕНДЗА

В п'яту річницю смерти визначного українського поета і письменника, Л. Мосендза, УВАН у Вінніпегу влаштувала в рямцях академічних викладів свято, присвячене його пам'яті. Після вступного слова, проф. Я. Рудницького, М. Гнатів відчитав Мосендзову „Баляду про побратима". Реферат про життя і творчість поета відчитала Е. Стахова, а М. Гнатів рецитував ще кілька недрукованих його віршів. Далі у програмі були спомини про Мосендза приятелів та знайомих з різних етапів його життя. Перша говорила пані Шумовська, що знала Мосендза ще зовсім молодим студентом. Вони разом учителювали в одній школі на Поділлі, у бурхливі пореволюційні роки. Пані М. Левицька прочитала уривок з автобіографічної поеми Мосендза „Волинський рік". Інж. А. Шумовський розказав про своє листування з поетом в останні роки його життя та прочитав кілька яскравих цитат з листів Мосендза. І. Тиктор згадав свої видавничі зв'язки з Л. Мосендзом та зустрічі з ним. Інж. М. Селешко, близький приятель та колеґа Мосендза зі студентських часів, поділився з присутніми своїми споминами про нього. Після закінчення офіційної частини, забирали ще слово інж. Кравців, інж. Мартинець та д-р Маценко, а численна публіка оглядала виставку творів та листів Леоніда Мосендза.

УКРАЇНСЬКІ МАЛЯРІ В ЕДМОНТОНІ

Відомий наш мистець-маляр Юліян Буцманюк розмальовує разом зі своїм сином Богданом катедру св. Йосафата в Едмонтоні. Про його фрески, що зображують народження, розп'яття, воскресіння і вознесіння Ісуса Христа, цороко розписується місцева англомовна преса.

АКАДЕМІЯ В ЧЕСТЬ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ В ЛЯШІНІ

Дня 29 листопада, заходами жіночого Товариства ім. св. княгині Ольги в Ляшіні, була влаштована академія з нагоди 90 роковин з дня народження української письменниці, Ольги Кобилянської. Гарно проведена програма позволила численно зібраним учасникам академії запізнатися з тією великою ролею, що її відіграла Кобилянська для українського народу.

В Німеччині

РЕПРЕЗЕНТАТИВНА ІМПРЕЗА В МЮНХЕНІ В 700-ЛІТТЯ КОРОНАЦІЇ КОРОЛЯ ДАНИЛА

6 грудня м. р. українська громада міста Мюнхену завершила святкування 700-ліття коронації короля Данила з усіх поглядів вдалою і репрезентативною Академією. Вже саме приміщення, де відбулося свято, сповнювало присутніх „княжим" настроєм. В невеликому, але прегарному приміщенні палати принца Карла зібралися три сотні добірної української і чужинецької публіки, між якою ми бачили видатних представників Церкви (в тому також особистого відпоручника Мюнхенського кардинала Венцля), німецьких академічних кіл, баварського уряду і репрезентантів братніх народів східньої і центральної Европи.

Програма Академії складалася з п'ятьох точок: доповідей в німецькій і українській мовах та виступів хору „Дніпро" під керівництвом о. прот. Івана Зацни, який, на жаль, цим разом не міг дириґувати хором. Його мусів заступити п. Яримович. Не зважаючи на відсутність дириґента, хор був так добре вишколений, що виконав свої мистецькі точки бездоганно. Доповіді виголосили проф. д-р А. В. Ціґлер (нім. мовою) і проф. Полонська - Василенко (укр. мовою) Вступне слово мали проф. д-р П. Куріннний та проф. І. Мірчук. На закінчення подякував німецьким гостям та організаторам свята о. ген. вікарій П. Голинський.

Свято коронації короля Данила випало імпозантно. Українська мюнхенська громада відсвяткувала цю видатну національну та політичну річницю. Свято виявило також, що українська громада в Мюнхені ще розпоряджає досить сильними інтелектуальними і інтеліґентськими кадрами.

Вам не можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найпевніше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ЧЕСТЕР, ПА. — Т-во Запорозька Січ відд. 388 повідомляє, що на річних зборах потверджено старий уряд на 1954 рік: Т. Веселовський, предс.; П. Гливяк, заст.; В. Паньків, кас.; Є. Воловняк, секр, Є. Воловняк, заст.; головні контрольори: Г. Лебіщак, Н. Рубаш; надзирателі хворих П. Гливяк, І. Солопчак. Збори відбуваються в першу неділю, по першім в У.Н.Домі 4 та Ворд вулиця.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

MEN'S SUITS Top Coats
Very slightly used, almost like new, famous makes. Also for your loved ones in Europe $15.00 up.
LOUIS SANDERS
1541 First Ave., New York City
(Bet. 80-81 Sts.)

INCOME TAX

В справі прибуткових
ПОДАТКІВ
звертайтеся до
HARRY GATTON ACC'T.
Український Національний Дім
216 Grand Street
Brooklyn, N. Y.
EV. 4-9120
Працю виконуємо солідно.

У ВСІХ СПРАВАХ ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО ЗВІСНОГО НОТАРІЯЛЬНОГО БЮРА
KOWBASNIUK AGENCY
277 EAST 10th STREET, (Біля Avenue A) NEW YORK 9, N. Y. Tel.: ALgonquin 4-8779
ШИФКАРТИ продаємо на всі кораблі.
ГРОШІ посилаємо до всіх країн і виплачуємо на останній пошті.
АФІДЕВІТИ, прохання та інші потрібні документи на спроваджения рідних і знайомих до Америки.
ОБЕЗПЕЧЕННЯ (асекурація) — від огню, нещасливих випадків, недуги. Забезпечуємо життя, меблі, вікна автомобілі, футра, біжутерію та інше.
ПРОДАЄМО доми та всякого роду бизнеси.
ПЕКАО (пересилка пакунків за границю).
ПОДАТКОВІ ЗВІТИ (INCOME TAX)
Віра Ковбаснюк Шумейко — Антін Шумейко.
Відкрито щоденно: від 9:30 рано до 8. веч. В суботи: Від 10:00 рано до 4:00 попол.

ТІЛЬКИ ОДИН ДОЛЯР!
Правдиві українські золоті хрестики, вироблені за кращими зразками Києво-Печерської Лаври. З дуже гарною три-кольоровою емалевою розцвіткою, темносиньою, блакитною, та рубіновою. Масивні штамповані з правдивого 14-ти, та 18-ти каратового золота і мають пробу. Ціна 14-каратові $10.00, 18-каратові $12.00. Золоті ланцюжки 10-каратового золота, міцні, модерні і мають пробу. Довжина 18 та 24 інчів. Довгі ланцюжки 24 інчів легко знимати через голову не розчіплюючи. Ціна: 18-інчів $3:50, 24-інчів $4.50. Купуючи хрестики, або хрестики із ланцюжками, як предмети релігії, платите податок (tax) 2%. Купуючи ланцюжки без хрестиків, не є предметом релігії, платите податок (tax) 22%. Прошу додати за пересилку в Америці 25 центів, в Канаді 50 центів. Висилаю поштою до всіх стейтів Америки і Канади, на вигідних умовах сплати. 1) Що тижнево посилаєте в листі один доляр. Замовлені предмети відкладаю. По одержанні останнього внеску їх вартости, негайно висилаю. 2) На Ваше бажання за післяплатою C.O.D. 3) По одержанні вартости, замовлення з податком, моней ордер, пересилка за мій рахунок ґарантую, якщо Ви не будете задоволені, то на протязі 15-днів поверніть мені і Ваші гроші негайно будуть звернені. Не ризикуєте. Прошу вирізати цю об'яву на випадок потреби. Замовлення прошу надсилати:
F. LYTWYNENKO,
1178 Clinton Avenue, N. Rochester 21, N. Y.

BUSINESS OPPORTUNITY

Деревообробна фабрика. Цілковитий виряд, продаж або дов. винайм, 10 хв. до Holland Tunnel, 1-ий поверх 5000 ft., включаючи кімнату до політурування, бюро і кімната на склад на 2-му поверсі, склеп з лісоматеріялом, піддашшя. Оливне огрівання. Винайм.
INDUSTRIAL LUMBER CO.
220 Broadway, Jersey City, N. J.
HE. 5-7400

GARFIELD, N. J.
ТАВЕРНА на продаж, 2 кімнати і велика заля на першому поверсі, 6 кімнат на 2-ому поверсі, подвійний ґараж, добре положення.
Prescott 9-8985

MISCELLANEOUS

BUY REGISTERED PEDIGREED CHINCHILLAS
Зробіть своєю постійною звичкою інвестування грошей і хай природа працює на вас. Купуйте реєстровані і чистокровні расові шиншилі. Тому, що вони дуже чисті (і також без ніякого запаху), то їх можна тримати у пивниці, на піддаші або в комірках.
Подзвоніть, щоб умовити зустріч
RA. 6-8072
28-30 30th St., L. I. C., N. Y.

Fourth Ave., 75, Cor. 10. Str.
Allan-Charles Hotel. До винайму умебльовані кімнати. Маємо кімнати на одну особу. Побажані бизнесмени. $5 тижнево й більше. Парове огрів., туші, електр. огл. від понеділка до п'ятниці.
GR. 5-9511

115 ST., 8th AVE. EXCELLENT CORNER!!
Підхожий БАР і ГРІЛЬ — ланчонета, споживчий, м'ясний збут й інш. Приємне сусідство в N. Y. C.
Власник SH. 3-0736

МЕДИЧНИЙ ДІМ у CENTRAL NASSAU
Положений в одній із місцевостей, що найкраще розвиваються в ЗДА, тепер і передтим як центер квітучої активної лікарської практики. Просторий Рентґенологічний Відділ і повна лябораторія роблять розмірно недорогим стверджування діяґнози для мало заможних осіб. Кожний лікар спеціяліст або практикуючий може закупити за $12,000 одну п'яту частину на свою власність, як спільник, з наступними додатковими коштами $40—$50 місячно. Користі: 1) користування цілим будинком з усіми його влаштуваннями., що є річчю неможливою для пересічного лікаря, 2) значна редукція адміністраційних коштів (поділ коштів персоналу), 3) нема комірного. Пишіть: J-22 Rm. 830, 11 W 42nd St., New York City, або телефонуйте:
RE. 7-2980

Посмертні Згадки

АННА ҐОНТАРИК, членкиця 47 відділу У. Н. С. в Бетлегем, Па., померла 15-го січня 1954 р. Покійна вступила до Союзу 1929 р. Полишила в смутку мужа Василя, сина Стефана, три дочки Марію, Софію і Анну, та три внуки. Похорон відбувся 19. січня з церкви св. Йосафата. — В. Їй П.!
М. Заблоцька.

ЯРОСЛАВА МАКАР, членкиня Бр. св. Стефана відділ 221 У. Н. Союзу в Шікаґо, померла 27. грудня 1953 р., в Кемден, Н. Дж., в 50 році життя. Покійна була родом з Нового Села, повіт Добромиль, Західна Україна. Оставила в смутку Маму, трьох братів і дві сестри. — В. Їй П.!
Т. Шпікула, секр.

REAL ESTATE

ІДЕАЛЬНЕ ДЛЯ ДІТЕЙ!!
WANTAGH, L. I.—½ акра, циклонова огорожа, близько церкви, шкіл і склепів. 6 кімн., підвал, піддашшя, ґараж, огор. веранда, 1½ лазнички, пральня, до миття посуди, піч, холодільник, охор. вікна, сітки, венец. заслони й інші. SUnset 5-6343.

ДОХОДОВА ПОСІЛІСТЬ
7-кімн. фармерський дім, 18 акрів, приватне озеро, все відновлене, ґараж на 4 авта, 3 апарт. 2 інші доми з прибутком — можуть давати $3,500 річно Помірковано ціна. Tel.— Bert Slomka New City 4-2133 — N. Y.

BRAND NEW VALLEY STREAM $25,750
Дім збудований в стилі околиці з цегли й каменя, 7½ кімнат, 2 лазнички, 80x143 площа з видом околиці, 1 бльок до парку 8th Ave. Bus Station Seen at.
280 West Jamaica Avenue
(Cor. Central Ave.)
Builder VI. 5-6050

Nassau Shores $23,000
Massapequa дім- ранча збудований в стилі, оббитий цеглою, велика площа.
Massapequa 6-4410 or
Amityville 4-5310.
Ambrose Builders.

VALLEY STREAM — Новість!
Дім — стилю "Cape Cods", колоніяльний, достосований до околиці, в чудовім положенні Valley Stream. З цегли і дерева, повні пивниці влаштування з сирого заліза, мідяні водопроводи. Близько шкіл, комунікацій й ін. 30 років G.I. Mtge $12750 up Agent at model. 112 Arlington Ave. near Merrick Rd.
FINA HOMES, INC.
VI. 3-1274 VA. 5-7644

2-родинний і крамниця $17,300
South Ozone Park, L. I.
Дім з цегли при головній евеню, олив. огрівання, охоронні вікна і сітки, 1 ґаз. і 1 елек. холодільники, влож. лінолеум, паркетові підлоги; венецькі заслони. 7 кімнати, 4 лазнички й ін. 2 автобуси на розі. Близько до всього.
JA. 9-5780
J-26 — Rm. 830 — 11 W. 42 St.
New York City

Чудова прибуткова посілість!
7th AVE., 405 ріг 13th St. Будинок на продаж; мідяні водопр., оливне огрів., бл. шкіл і комун.; 6 апарт., 3 склепи і 2 великі ґаражі. Прихід $5,600. Ціна $23,000, готівка $12,000. Склеп на розі і 5-кімн. апарт. вільні. Телефон MAin 5-8872, 10-11:30 пер. пол. або 2-5 попол. Питати за Mr. Karaxis.

НА ПРОДАЖ
різного рода курячі фарми в цінах від $12,000 — 50,000.
Оглядати:
JOHN BARON
South River, Cranberry Rd.
East Brunswick, N. J.
або пишіть — R. D. 1, Box 138
Phone: Milltown 8-0629W1

750 АКРІВ ФАРМА
300 акрів управної землі 60 неуправної. Близько села, $60,000
Інші фарми — інші посілості.
J. H. BEDELL, посередник,
Unadilla, N. Y. Phone Sidney 7871

Доходова посілість
3 будинки, 2-родинний дім у Flatbush. Річний чистий прибуток $6,000 на 3-ох будинках; на 2-род. домі рент вільний. Скорий продаж зі стратою. За посередництвом. 106 5th Ave., Bklyn, NY ST 3-9589

6-РОДИННИЙ З ЦЕГЛИ ДІМ
30 кімнат, мідяні водопроводи, свіжо відмальований, ½ бльоку до I.R.T. За згодою — без посередництва.
St. 6-6073 or Newtown 9-9258
Ritters Bake Shop
4009 — 47th Ave., Sunnyside.

Вступайте в члени УНСоюзу!

Група студентів — колишніх учнів Української Реальної Гімназії з Ашаффенбурґу в Німеччині, з великим жалем повідомляє товаришів по ґімназії про смерть свого дорогого учителя і
Директора бл. п. ІВАНА БАРАНА
що сталася 25-го січня 1954 р., о год. 10 рано в м. Ню Йорку. З приводу цієї великої втрати, висловлює свій жаль, та співчуття Родині Покійного.
Вічна Йому Пам'ять!
ГРУПА СТУДЕНТІВ.

НА ПРОДАЖ
Business Opportunity

НА ПРОДАЖ
GROCERY & DELICATESSEN
110 E. 7th St., New York, N.Y.
Дуже помірковани ціна.

НА ПРОДАЖ

НА ПРОДАЖ—GIFT SHOP І 2-ПОВЕРХОВИЙ БУДИНОК.
11 років добре поставлений бизнес, картки і різнородні дарунки, 3 кімнати при крамниці, другий поверх 7 кімнат, 2 мешкання. Влизько української церкви.
KOWAL
2020 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Ill.

MOVING & TRUCKING

УКРАЇНСЬКЕ ПЕРЕВОЗОВЕ БЮРО
Перевожуємо в Ню Йорку та околицях, а також в дальшу віддаль. Тел. Ню Йорк — CAnal 8-7567 п. Микола — Ню Джерзі — ESsex 4-6954 рано або веч. 99 Elmwood Eve., Irvington, N. J.

БУДІВНИЧІ

УКРАЇНСЬКА БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ
Будуємо виключно для українців по цілій Америці. Маєте будівельну проблему? Кличте нас. **Школи, Церкви, Нар. Доми** та інші проєкти. Головний Інж. **В. Сімянцев.** Просимо нам писати:
UKRAINIAN CONSTRUCTION Co.
99 Elmwood Ave., Irvington, N. J.

МАШИНКИ
Перероблені до
ПИСАННЯ
англійські, ціна $25.00. Маємо також нові і перероблені українські машинки. Рахункові машини. Офісові приряди. Потрібно агентів.
ALL LANGUAGES TYPEWRITER COMPANY
119 W. 23rd St. (6—7 Ave.)
New York, N. Y.
Phone: CHelsea 3-8086

Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга Щира і Чесна
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey
801 SPRINGFIELD AVENUE
IRVINGTON, N. J.
NEWARK, N. J.
ESsex 5-5555

ІВАН БУНЬКО
УКР. ПОГРЕБНИК
Обслуга чесна і найкраща.
ЦІНИ ПРИСТУПНІ.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 EAST 5th STREET
New York City
REASONABLE PRICES
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯ
Контрольована температура. Модерна каплиця по ужитку даром.
PETER JAREMA
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

КРИТИКУЙ, АЛЕ ПОМАГАЙ!
НАДІШЛИ НАЦІОНАЛЬНИЙ ДАТОК!
UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P. O. Box 721 Church St. Sta., New York 7, N. Y.

ФУТБОЛЬНІ ЗМАГАННЯ
В НЕДІЛЮ, 31. СІЧНЯ 1954, о год. 2:30 попол. на грищі Steinway Oval, 19 Ave & 37th St., Astoria, L. I. — Доїзд: IRT, BMT, & 8 Ave. Ind. субвей до Queens Plaza звідки автобусом Steinway No. 101 до кінця.
У.С.К. НЮ ЙОРК — VEZUVIANA
за першенство Національної Ліґи.
О годині 12:30 передзмаг Метрополітальної Ліґи.

ТАРЗАН, ч. 3221. Геть сторожу.

"NOW IS THE TIME, VOLTHAR," TARZAN MURMURED. "IF WE'RE TO ESCAPE BEFORE THE MOON RISES. HOLD THE MAT ASIDE."

GENTLY VOLTHAR DREW THE DOOR-COVERING ASIDE. SILENT AS THE NIGHT SHADOWS, TARZAN CREPT TOWARD THE UNSUSPECTING GUARD.

3221-
DIRECTLY BEHIND THE FROGMAN CROUCHED TARZAN. THERE MUST BE NO OUTCRY, NO SOUND. SUDDENLY FINGERS OF STEEL GRIPPED THE SCALY THROAT.

"WELL DONE, TARZAN!" VOLTHAR WHISPERED. "THERE WAS NOT A SOUND, AND ALL SEEMS QUIET IN THE VILLAGE!"

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

— Тепер час, Волторе, шепнув Тарзан, — якщо маємо втекти перед сходом місяця. Відхили набік рогожу.

Волтор легко відхилив заслону коло дверей. Тарзан тихо, як нічна тінь, поповз до вартівника, який нічого не підозрівав.

Тарзан зігнувся зараз за жаболюдиною. Тут не сміє бути крику, ані звука. Раптово сталеві пальці стиснули лускату горлянку.

— Добре було, Тарзане! — прошепотав Волтар. — Не було жадного шуму, і, здається, все тихо в селі.